Íå ïàê³äàéöå æ ìîâû íàøàé áåëàðóñêàé, êàá íå ¢ì¸ðë³!
ÔÐÀÍÖ²ØÀÊ ÁÀÃÓØÝÂ²×

Ãàçåòà âûõîäç³öü ç ñàêàâ³êà 1990 ãîäà

¹ 45 (1560) 11 Ë²ÑÒÀÏÀÄÀ 2021 ã.

Öóäó íà Ñâ³ñëà÷û íå àäáûëîñÿ ÒÁÌ ë³êâ³äàâàë³

Ïàâîäëå ÑÌ² Âÿðõî¢íû ñóä Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü 8 ë³ñòàïàäà 2021 ãîäà íà ïàñåäæàíí³, ÿêîå ³øëî àæíî ïàðó ãàäç³í ë³êâ³äàâà¢ Ãðà-ìàäñêàå àá'ÿäíàííå "Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû".

Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìî-âû ³ñíàâàëà ç 1989 ãîäà. Ñÿðîä ÿãî çàñíàâàëüí³êà¢ ó òîé ÷àñ áûë³ Ñàþç áåëàðóñê³õ ï³ñüìåíí³êà¢, ì³í³ñòýðñòâû àäóêàöû³ ³ êóëüòóðû, Àêàäýì³ÿ íàâóê, Áåëòýëåðàäû¸-êàìïàí³ÿ. Íà ðàõóíêó ÒÁÌ - ãðàí-äû¸çíû íàöûÿíàëüíû ÷ûí ó àáà-ðîíó áåëàðóñêàé ìîâû, áåëàðóñ-êàé íàöû³, áåëàðóñêàé äçÿðæàâû. ÿê³ äî¢æûöüñÿ áîëüø çà 30 ãàäî¢. Íà ðàõóíêó ñÿáðî¢ ÒÁÌ - ì³ëü¸íû òýêñòà¢, ÿê³ÿ ëÿæàöü ó ôóíäàìåíöå íàøàé íàöûÿíàëüíàé ìåíòàëü-íàñö³, íà ðàõóíêó ÒÁÌ - òûñÿ÷û ³í³öûÿòû¢, ÿê³ÿ ç¢ÿí³ë³ òâàð íàøàé êðà³íû ³ øìàò-øìàò ÷àãî ³íøàãà.

- Íàøà ñóìëåííå ÷ûñòàå, ìû çðàá³ë³ ¢ñ¸, øòî áûëî ¢ íàøûõ ñ³ëàõ. ² àä ðîäíàé ìîâû àäìà¢-ëÿööà ìû íå çá³ðàåìñÿ, - íàï³ñàëà ¢ ôýéñáóêó ñòàðøûíÿ ÒÁÌ Àëåíà Àí³ñ³ì òàäû, êàë³ ïðà ïàñåäæàííå òîëüê³ ñòàëà âÿäîìà.

Ïðûãàâîð Âÿðõî¢íàãà ñóäà ÒÁÌ íà ðóê³ ïàêóëü íå àòðûìàëà. Àëå ¢æî ç 5 ë³ñòàïàäà Ñàêðàòàðûÿò ÒÁÌ çàêðû¢ Óñòàíîâó ³íôàðìàöû³ "Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ". Ñëåäàì ïðûïûíåíà âûäàííå ãàçåòû "Íàøà ñëîâà" ³ "Íîâû ÷àñ". Çàêðûâàåööà ÷àñîï³ñ "Ë³òàðàòóðà ³ ìàñòàöòâà". Óæî ìàëî õòî ïàìÿòàå, ÷òî êàëÿ âûõîäç³ëî "Íàøà ñëîâà", ñòàðîíêà, ÿêàÿ ïðûÿæäæàëà ç ³ñòîðûÿé íàøàé ãàçåòû "Íàøà ñëîâà" äîéäçå äà ÷ûòà÷î¢.

Øòî áóäçå ðàá³öü? Áóäçåì ïàìÿòàöü, øòî áåëàðóñêóþ ìîâó áåç íàñ í³õòî íå àáàðîí³öü, áåç êîæíàãà ç íàñ.

Íàñ ÷àêàå âÿë³ê³ ïåðàëîì ó íàøàé äçåéíàñö³.

Ïåðø-íàïåðø Òàâàðûñòâà ìàå çàïàçû÷àíàñöü ó áîëüø ÿê 2 òûñÿ÷û ðóáë¸¢ çà àðýíäó ñÿäç³áû. Ãýòóþ çàïàçû÷àíàñöü òðýáà âû-ïëàö³öü. Òðýáà ýâàêóÿâàöü ñÿäç³áó, ïðûíàìñ³, âûâåçö³ äàêóìåíòàöûþ, àðõ³âû. Òðýáà ïðûäóìàöü, øòî ðàá³öü ç ìýáëÿþ.

Òðýáà íå äàïóñö³öü ïàíÿâåðê³ ³ "ïåñíÿ¢ æàëüáû". ÒÁÌ çàêðûë³, à¢òàìàòû÷íà çàêðûë³ñÿ àá-ëàñíûÿ, ðà¸ííûÿ ³ ãàðàäñê³ÿ àðãàí³çàöû³ ³ ñóïîëê³. Àëå ïàêóëü íå çàêðûë³ ¢ñ³õ, õòî ðàçìà¢ëÿå ïà-áåëàðóñêó, íå çàêðûë³ òûõ, õòî ëþá³öü áåëàðóñêóþ ìîâó, íå çà-êðûë³ ³ ñàìó ìîâó.

Áóäçåì öÿæýé, áóäçåì âåëüì³ öÿæêà, àëå õîä öûâ³ë³çàöû³ íå àä-ìÿí³öü. Óí³òàðíàÿ á åëàðóñêàÿ äçÿ-ðæàâà íå àáûäçåööà áåç áåëàðóñ-êàé ìîâû. Òàìó, øàíî¢-íûÿ ñÿáðû, ñà÷ûöå çà ³í-ôàðìàöûÿé. Áóäçå ³ñö³ ïå-ðàãðóïî¢êà ñ³ëà¢, ³ Áåëà-ðóñü ÷àêàå êîæíàãà ç íàñ ó øýðàã³ ñâàé³õ àáàðîíöà¢.

Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê.

Ô³ëàñîôñê³ÿ ñýíñû "Êàçàê æûööÿ" ïà-ðàíåéøàìó àêòóàëüíûÿ

3 ë³ñòàïàäà àäáû¢ñÿ øýðàã ñâÿòî÷íûõ ìåðà ïðûåìñòâà¢, ïðû-ñâå÷àíûõ Äíþ íàðàäæýííÿ ßêóáà Êîëàñà, 115-ãîäçþ ïà÷àòêó ÿãî òâîð÷àé äçåéíàñö³ ³ 100-ãîäçþ ïåðøàãà âûäàííÿ çáîðí³êà àëåãà-ðû÷íûõ àïàâÿäàííÿ¢ "Êàçê³ æûö-öÿ".

Äàñëåäà÷ûê³ òâîð÷àñö³ ßêó-áà Êîëàñà ñàáðàë³ñÿ íà ÕÕÕV ì³æ-íàðîäíóþ íàâóêîâà-ïðàêòû÷íóþ êàíôåðýíöûþ "Êàëàñàâ³íû". Ç 1985 ãîäà êîæíóþ âîñåíü ó äçåíü íàðàäæýííÿ ßêóáà Êîëàñà Äîì-ìóçåé íàðîäíàãà ïàýòà çá³ðàå ëåï-øûÿ ñ³ëû íàâóêîâàãà êîëàñàçíà¢-ñòâà ç óñ¸é ðýñïóáë³ê³ ç ìýòàé äà-ñëåäàâàííÿ ³ ïàïóëÿðûçàöû³ òâîð-÷àñö³ Ïåñíÿðà.

³øëà ïðà àêòóàëüíûÿ ïûòàíí³ ìó-çåÿçíà¢ñòâà, âûâó÷ýííÿ, çàõàâàí-íÿ ³ ïàïó ëÿðûçàöû³ ã³ñòàðû÷íà-êóëüòóðíàé ñïàä÷ûíû. Ç äàêëà-äàì³ âûñòóï³ë³ Âàñ³ë³íà Âàëåð'å¢íà Ì³öêåâ³÷, Âåðà Äàí³ëà¢íà Ì³öêå-â³÷, Àíàòîëü Â³êòàðàâ³÷ Òðàô³ì-÷ûê, Ìàðûÿ Ì³õàéëà¢íà Ì³ö-êåâ³÷, Âàëÿíö³íà Ïà¢ëà¢íà Ðóñàê ³ ³íøûÿ.

Ïàñëÿ çàêàí÷ýííÿ êàíôå-ðýíöû³ íàâóêîâû ñóïðàöî¢í³ê Äçÿðæà¢íàãà ë³òàðàòóðíà-ìåìà-ðûÿëüíàãà ìóçåÿ ßêóáà Êîëàñà Íàòàëëÿ Àëÿêñàíäðà¢íà Àäàìîâ³÷ çàïðàñ³ëà ãàñöåé íà àäêðûöö¸ âûñòàâû "Ó òîé ïåñí³, øûðîêàé, ÿê ñâåò…".

Àêðàìÿ ïàýì, âåðøà¢, àïî-ðàñïàâÿëà ìàñòà÷êà Ëþäì³ëà ²âà-íà¢öà Ïÿòðóëü.

Íà ³ìïðýçå ïðûñóòí³÷àë³ ¢íó÷êà íàðîäíàãà ïàýòà Âåðà Äà-í³ëà¢íà Ì³öêåâ³÷, ïðàäñòà¢í³ê³ òâîð÷àé ³íòýëåãåíöû³, äàñëåäà÷ûê³ òâîð÷àñö³ íàðîäíàãà ïåñíÿðà. Ãîñ-ö³ çìàãë³ ïðàãëÿäçåöü äàêóìåíòàëü-íû ô³ëüì, ñòâîðàíû ç óäçåëàì À. Àñòàïîâ³÷à ³ ¢ó÷àê ßêóáà Êîëàñà, ó ÿê³ì áûëà çðîáëåíà â³ðòóàëüíàÿ ðýêàíñòðóêöûÿäàìî¢, äçå ïàýò æû¢ ó Ìåíñêó äà âàéíû ³ ïàñëÿ. Àêðàìÿ ïàñòàÿííàé ýêñïàç³öû³ ¢ ìóçå³ òàêñàìà äýìàíñòðóåööà âûñòàâà "Ïàëåññå ß. Êîëàñà ïðàç àá'åêòû¢ àìåðûêàíñêàãà ôàòîãðà-ôà Äæ. Êóíäøòàäòàðà."

Ó êàíôåðýíöû³ ïðûíÿë³ ¢äçåë íàâóêî¢öû ç ðîçíûõ ðýã³¸íà¢ Áåëàðóñ³, ñóïðàöî¢í³ê³ ÍÄÓ "Öýíòð äàñëåäàâàííÿ¢ áåëàðóñ-êàé êóëüòóðû, ìîâû ³ ë³òàðàòóðû", ñòàë³÷íûõ ³ àáëàñíûõ ÂÍÓ ³ ìóçåÿ¢. Ó äçâþõ ñåêöûÿõ àáìÿðêî¢âàëàñÿ òýìà âûâó÷ýííÿ, ïàïóëÿðûçàöû³ ³ ³íòýðïðýòàöû³ òâîð÷àé ñïàä÷ûíû ßêóáà Êîëàñà, ó òðýöÿé ãàâîðêà âåñöÿ¢ ³ òðûëîã³³, ßêóá Êîëàñ ï³ñà¢ íà ïðàöÿãó ïà¢ñòàãîäçÿ àëåãà-ðû÷íûÿ àïàâÿäàíí³, ÿê³ÿ âûõîäç³ë³ ïàä àäíîé âîêëàäêàé ó 1921, 1926, 1928 ãàäàõ. Óïåðøûíþ ÿíû âûéøë³ ç äðóêó àñîáíàé êí³ãàé ó ãîðàäçå Êî¢í³ íàêëàäàì 7500 ïààñîáí³êà¢.

Ïðà ñâàþ ïðàöó íàä ³ëþñò-ðàöûÿì³ äëÿ êí³ã³ "Êàçê³ æûööÿ", âûêàíàíûì³ ¢ òýõí³öû ìàíàòûï³³,

3 ë³ñòàïàäà àäáûëîñÿ ¢ðà-÷ûñòàå ¢ñêëàäàííå êâåòàê äà ïîì-í³êà ßêóáó Êîëàñó. 4 ë³ñòàïàäà Äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-ìåìà-ðûÿëüíû ìóçåé ß. Êîëàñà çàïðà-ñ³¢ íà ðààç³ìó ïåñíÿðà ¢ â¸ñêó Ì³êàëàå¢ø÷ûíà Ñòà¢ïåöêàãà ðà-¸íà.

Ýëà Äçâ³íñêàÿ,
ôîòà à¢òàðà.

pawet.net

Áåëàðóñêàå ãðàìàäñòâà êàíñàë³äóåööà âàêîë ñàïðà¢äíûõ äóõî¢íûõ ³ ìàðàëüíûõ êàøòî¢íàñöåé, ÿê³ÿ äàïàìàãàþöü íàì "ëþäçüì³ çâàööà"

Äóõî¢íà-ìàðàëüíûÿ êàøòî¢íàñö³ ç'ÿ¢ëÿþööà ïàäìóðêàì ðàçâ³ööÿ áåëàðóñêàé äçÿðæàâû.

Ïðû ãýòûì äëÿ ôàðìàâàííÿ àäç³íàé ìàãóòíàé íàöûÿíàëüíàé ³äý³, ÿêàÿ á êàíñàë³äàâàëà ãðàìàäñòâà, äàïàìàãëà ¢ñå ÿãî ñ³ëû çãóðòàâàöü äëÿ âûïðàöî¢ê³ ³ ðýàë³çàöû³ çàäà÷ ñòðàòýã³÷íàãà ë¸ñàâûçíà÷àëüíàãà çíà÷ýííÿ, ãðàìàäñòâó íåàáõîäíû äóõî¢íûÿ ñëóïû, çíàêàâûÿ âåõ³, íà àñíîâå ÿê³õ ôàðìóåööà öûâ³ë³çàöûéíû êîä áåëàðóñêàãà ãðàìàäñòâà - àäç³í ç íàéâàæíåéøûõ ³íñòðóìåíòà¢ ôàðìàâàííÿ íàöûÿíàëüíàé ³äý³.

Öûâ³ë³çàöûéíû êîä - ãýòà ñòðîãà ô³êñàâàíû íàáîð äàì³íàíòíûõ ó ãðàìàäñòâå ãåíåòû÷íûõ ³ ñàöûÿëüíûõ çíàêà¢ ³ êàøòî¢íàñöåé, çíàêà¢ ³ äóõî¢íàãà äîñâåäó, óñòîéë³âû êîìïëåêñ ôàðìàëüíûõ ³ íåôàðìàëüíûõ ïðûíöûïà¢ ³ ïðàâ³ëà¢, íîðìà¢ ³ ¢ñòàíîâàê çàõàâàííÿ ã³ñòàðû÷íàé ïàìÿö³, ôàðìàòà¢ ïàâîäç³íà¢ ³ âåäà¢, äçÿêóþ÷û ÿê³ì ñàöûÿëüíû äîñâåä ³ ñýíñ æûööÿ, ïîãëÿäû ³ òðàäûöû³, óìåíí³ ³ íàâûê³, ôîðìû çíîñ³í ³ ñàöûÿëüíûÿ ¢êëàäû, ³íòýëåêòóàëüíû ³ òýõíàëàã³÷íû ïàòýíöûÿë ïåðàäàþööà àä ïàêàëåííÿ äà ïàêàëåííÿ, ç'ÿ¢ëÿþööà êðûí³öàé æûöö¸âûõ ïëàíà¢, ñòðàòýã³é ³ ïåðñïåêòû¢ ðàçâ³ööÿ, ðýãóëþþöü óçàåìàäçåÿííå ëþäçåé ó àäïàâåäíàé ñôåðû êàìóí³êàöûé, ôàðìóþöü êîìïëåêñ ðîëÿ¢ ³ ñòàòóñà¢, çäîëüíûõ ñòàöü àñíîâàé äëÿ çàõàâàííÿ ³ ðàçâ³ööÿ àäíîñ³í. Ó³íêàëüíàñöü öûâ³ë³çàöûéíàãà êîäà ñêëàäàåööà ¢ òûì, øòî ¸í ôàðìóå ã³ñòàðû÷íàå ðàçóìåííå ì³íóëàãà, ñïàðàäæàå àäïàâåäíàå ñòà¢ëåííå äà ñó÷àñíàé ñàöûÿëüíàé ³ ïàë³òû÷íàé ðýàëüíàñö³ ³ äýòýðì³íóå ñòâàðýííå ìàäýëÿ¢ áóäó÷àãà ãðàìàäñòâà.

Àäíûì ç íàéâàæíûõ ôàêòàðà¢ öûâ³ë³çàöûéíàãà êîäà ç'ÿ¢ëÿþööà òðàäûöûéíûÿ êàøòî¢íàñö³ - àäïàâåäíàÿ ñ³ñòýìà ïåðàêàíàííÿ¢, ÿêàÿ äàçâàëÿå ìåðêàâàöü ïðà òîå, øòî ¢ æûöö³ ìû ðîá³ì ïðàâ³ëüíà, à øòî íå. Ãýòà òîå, äçåëÿ ÷àãî âàðòà æûöü, ãýòà òûÿ êàøòî¢íàñö³, ÿê³ÿ çðàá³ë³ áåëàðóñà¢ áåëàðóñàì³, ÿê³ÿ äàïàìàãë³ íàì "ëþäçüì³ çâàööà".

Âàæíóþ ðîëþ ¢ ñòàíà¢ëåíí³ íàöûÿíàëüíàé ñàìàñâÿäîìàñö³ íàðîäà çàéìàå íàöûÿíàëüíàÿ ³äýÿ. Íàöûÿíàëüíàÿ ³äýÿ, ç'ÿ¢ëÿþ÷ûñÿ ïë¸íàì ã³ñòîðû³ ³ ñâîåàñàáë³âàñö³ íàðîäà, êàíñàë³äóå áåëàðóñêàå ãðàìàäñòâà ¢ àäç³íóþ ñàöûÿëüíóþ àãóëüíàñöü, òûì ñàìûì ôàðìóþ÷û ïàäìóðàê äçÿðæà¢íàñö³ íà ïðûíöûïàõ ñóâåðýí³òýòó, âîë³ ³ íåçàëåæíàñö³, ì³ðó ³ çãîäû, àäç³íñòâà ¢ñ³õ íàðîäà¢, ÿê³ÿ ïðàæûâàþöü òóò, ïà-çà çàëåæíàñöþ àä âåðàâûçíàííÿ, ïàâàã³ äà ³íñòûòóòà ñÿì'³, ëþáîâ³ ³ ïàòðûÿòûçìó äà ñâà¸é ðàäç³ìû.

Áåëàðóñêàé íàöûÿíàëüíàé ñàìàñâÿäîìàñö³ ïåðøûì ÷ûíàì óëàñö³âàÿ ³äýÿ ñïðàâÿäë³âàñö³ ÿê ³äýàëó, ÿê³ ïàâ³íåí áûöü óâàñîáëåíû ÷àëàâåêàì ó æûöö¸, ïàâàæë³âàå ñòà¢ëåííå äà ðîäíàãà êðàþ, êëîïàò ïðà çàõàâàííå ³ ïðûìíàæýííå ÿãî áàãàööÿ¢. Ãýòûÿ ÿêàñö³ ô³êñóþööà ¢ àñíî¢íûõ ôàêòàðàõ öûâ³ë³çàöûéíàãà êîäà - ýñòýòû÷íûõ óÿ¢ëåííÿõ ³ ïàòðûÿòû÷íûõ âîáðàçàõ, ìàðàëüíûõ íîðìàõ ³ êðýàòû¢íûõ ïðàãðàìàõ ïàçíàâàëüíàé ³ ïåðåà¢òâàðàëüíàé äçåéíàñö³.

Ãýòà âåë³çàðíû ïàòýíöûÿë, ÿê³ âàæíà ¢ìàöî¢âàöü ³ ÿê³ ïàâ³íåí ïðàöàâàöü íà ðàçâ³öö¸ áåëàðóñêàãà ãðàìàäñòâà, ôàðìàâàííå ìàäýë³ áóäó÷ûí³ Áåëàðóñ³ ÿê ìîöíàé äçÿðæàâû.

Áåëàðóñêàÿ ìåíòàëüíàñöü óâàáðàëà ¢ ñÿáå òàê³ÿ ÿêàñö³, ÿê ì³ðàëþáíàñöü, çàêîíàïàñëóøíàñöü, ðàçâàæë³âàñöü, ïîøóê ñïðàâÿäë³âàñö³, ³ìêíåííå äà ðàçóìíàãà êàìïðàì³ñó, ïàìÿðêî¢íàñöü, ïàâàãà äà ëþäçåé ç ³íøûì ñâåòà¢ñïðûìàííåì ³ âåðàâûçíàííåì, ïðàöàâ³òàñöü, àñöÿðîæíàå ñòà¢ëåííå äà çÿìë³ ³ äîìó, ãàñïàäàðë³âàñöü.

Ñàöûÿëàã³÷íûÿ äàñëåäàâàíí³ ïàêàçàë³, øòî, íÿãëåäçÿ÷û íà ¢ñå ôóíäàìåíòàëüíûÿ çìåíû, ÿê³ÿ àäáûë³ñÿ ¢ ñâåöå ¢ êàíöû ì³íóëàãà ³ ïà÷àòêó ãýòàãà ñòàãîääçÿ, Áåëàðóñü çàõàâàëà ìíîã³ÿ òðàäûöû³, óìàöàâàëà ñàöûÿëüíà-êóëüòóðíóþ ³äýíòû÷íàñöü, ñòàëà áîëüø âÿäîìàé, ìàå ¢í³êàëüíûÿ ìàðàëüíûÿ êàøòî¢íàñö³, çà ÿê³ÿ ÿå ïàâàæàþöü ó ìíîã³õ êðà³íàõ ñâåòó.

Ñ¸ííÿ ïðûÿðûòýòíûì³ äëÿ áåëàðóñà¢ ç'ÿ¢ëÿþööà òàê³ÿ êàøòî¢íàñö³, ÿê áåëàðóñêàÿ äçÿðæà¢íàñöü, êóëüòóðà, ìîâà, íàöûÿíàëüíàÿ ã³ñòîðûÿ, òðàäûöû³ ³ çâû÷à³, ³äýàëû äàáðà, ïðà¢äû, ñïðàâÿäë³âàñö³, ñàïðà¢äíàå âûêàíàííå ïðàâî¢ ÷àëàâåêà. Ãýòûÿ êàøòî¢íàñö³ ìîæíà íàçâàöü àñíîâàé ³äýíòû÷íàñö³ áåëàðóñêàãà íàðîäà. Ãýòà íàø ñàöûÿëüíû äîñâåä, ÿê³ ïåðàäàåööà íàø÷àäêàì.

Ëþáàÿ íàöûÿíàëüíàÿ ³äýÿ íàê³ðàâàíà íà òîå, êàá íå ïðîñòà çãóðòàâàöü ãðàìàäçÿíñêóþ ñóïîëüíàñöü, íàöûþ ö³ íàðîä, àëå ³ ¢âÿçàöü ³íòàðýñû ÷àëàâåêà, ñîöûóìà ³ äçÿðæàâû ¢ äî¢ãàòýðì³íîâóþ ñòðàòýã³þ ðàçâ³ööÿ, ó àäç³íû íàöûÿíàëüíû ïðàåêò, à òàêñàìà äàöü ³ì ïóëüñ äàëåéøàìó äçÿðæà¢íàìó áóäà¢í³öòâó. Íàöûÿíàëüíàÿ ³äýÿ í³êîë³ íå ìîæà áûöü íàâÿçàíà íàðîäó çâîíêó, áûöü øòó÷íà ñêàíñòðóÿâàíàé ö³ ïðûäóìàíàé. Ãýòà òîå, øòî íàðàäæàåööà ¢ñÿðýäç³íå ñîöûóìà, çûõîäçÿ÷û ç íàäç¸ííûõ çàïàòðàáàâàííÿ¢ ³ ÷àêàííÿ¢, ÿê íåøòà êàëåêòû¢íàå ³ ãëûáîêàå, øòî ñïàðàäç³ëà çåðí³ ¢ ñâÿäîìàñö³ íàðîäà.

Öûâ³ë³çàöûéíû êîä áåëàðóñêàãà ãðàìàäñòâà ç'ÿ¢ëÿåööà àñíî¢íûì ÿäðîì êàíñàë³äàöû³ íàøàãà íàðîäà, ó ÿê³ì àäëþñòðàâàíû ã³ñòàðû÷íàÿ ïàìÿöü ³ ñýíñ æûööÿ, ³äýàëîã³ÿ ³ ñâåòàïîãëÿä ëþäçåé, êàøòî¢íàñö³ ³ òðàäûöû³ áåëàðóñà¢. Ç'ÿ¢ëÿþ÷ûñÿ ñâîåàñàáë³âàé ñ³ñòýìàé ìàðàëüíûõ ³äýàëà¢, ³äýé ³ ìýò, ïðûíöûïà¢ ³ ïîãëÿäà¢, ïåðàêàíàííÿ¢ ³ íîðìà¢, ÿê³ÿ àäëþñòðî¢âàþöü ì³íóëàå ³ áóäó÷àå íàðîäà, öûâ³ë³çàöûéíû êîä ìîæà ñòàöü ó Áåëàðóñ³ ìåõàí³çìàì, øòî àá'ÿäíî¢âàå êðà³íó ³ ãðàìàäñòâà ¢ àäç³íàå öýëàå, áóäçå ïåðàøêîäàé íà øëÿõó ÷óæûõ ³äýé ³ ³äýàëîã³é.

Â³êòîðûÿ Íàãîðíàÿ,
ìàã³ñòð ïàë³òàëàã³÷íûõ íàâóê,
àñï³ðàíò ²íñòûòóòà ñàöûÿëîã³³
Íàöûÿíàëüíàé àêàäýì³³ íàâóê Áåëàðóñ³.

ÄÀ 100-ÃÎÄÄÇß ÑÒÂÀÐÝÍÍß ÁÅËÀÐÓÑÊÀÃÀ ÄÇßÐÆÀ¡ÍÀÃÀ ÓÍ²ÂÅÐÑ²ÒÝÒÀ

25 ëþòàãà 1919 ãîäà Öýíòðàëüíû Âûêàíà¢÷û Êàì³òýò Áåëàðóñêàé Ñàâåöêàé Ñàöûÿë³ñòû÷íàé Ðýñïóáë³ê³ ïðûíÿ¢ ðàøýííå àá ñòâàðýíí³ Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢í³âåðñ³òýòà. Àäíàê àðãàí³çàöûéíûÿ ðàáîòû ïà ÿãî àäêðûöö³ çàöÿãíóë³ñÿ ¢ ñóâÿç³ ç ÷àñîâàé àêóïàöûÿé Ì³íñêà ïàëÿêàì³.

Ó òðàâ³ 1921-ãà áû¢ àá'ÿ¢ëåíû ïðû¸ì íà ðàáî÷û ôàêóëüòýò, à 11 ë³ïåíÿ íà ¢ðà÷ûñòûì ïàñÿäæýíí³ ¢ ãàðàäñê³ì òýàòðû àáíàðîäàâàë³ òýêñò Äýêðýòà àá àäêðûöö³ Áåëàðóñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢í³âåðñ³òýòà. 30 êàñòðû÷í³êà àäáû¢ñÿ ¢ðà÷ûñòû ñõîä, ïðûñâå÷àíû ïà÷àòêó çàíÿòêà¢. Ïåðøûì ðýêòàðàì ó í³âåðñ³òýòà Íàðîäíû êàì³ñàðûÿò àñâåòû ÁÑÑÐ ïðûçíà÷û¢ âûäàòíàãà ã³ñòîðûêà-ñëàâ³ñòà, âûïóñêí³êà ã³ñòîðûêà-ô³ëàëàã³÷íàãà ôàêóëüòýòà ÌÄÓ, ïðàôåñàðà Óëàäç³ì³ðà ²âàíàâ³÷à Ï³÷ýòó. ¨í óçíà÷àëüâà¢ ÁÄÓ öÿãàì âàñüì³ ãàäî¢ ³ ¢í¸ñ çíà÷íû ¢êëàä íå òîëüê³ ¢ ðàçâ³öö¸ íîâàé íàâó÷àëüíàé óñòàíîâû, àëå ³ âûøýéøàé øêîëû ³ íàâóê³ ¢ öýëûì.

Ç ïà÷àòêó 1930-õ äëÿ ¢í³âåðñ³òýòà, ÿê ³ äëÿ ¢ñ¸é êðà³íû, ïà÷à¢ñÿ ñêëàäàíû ³ ñóïÿðý÷ë³âû ïåðûÿä. Óñòàíîâó áûë³ âûìóøàíû ïàê³íóöü ìíîã³ÿ âÿäîìûÿ ïðàôåñàðû, äàöýíòû ³ âûêëàä÷ûê³. Íåêàòîðûõ ç ³õ àðûøòàâàë³, ó òûì ë³êó Óëàäç³ì³ðà Ï³÷ýòó. Òàê³ æ ë¸ñ íàïàòêà¢ ³ äâóõ íàñòóïíûõ ê³ðà¢í³êî¢ ÁÄÓ - ßçýïà Êàðàíå¢ñêàãà ³ ²âàíà Åðìàêîâà.

Ó 1944-ì íà ô³ëôàêó áûëî àäêðûòà æóðíàë³ñöêàå àääçÿëåííå, äçå âó÷û¢ñÿ áûëû ôðàíòàâ³ê, ë¸ò÷ûê-ãåðîé Ðûãîð Âàñ³ëüåâ³÷ Áóëàöê³ - áóäó÷û ïåðøû äýêàí ôàêóëüòýòà æóðíàë³ñòûê³, ÿê³ ïà÷à¢ äçåéí³÷àöü ó 1967 ãîäçå. Ó ë³êó ñàìûõ âÿäîìûõ âûêëàä÷ûêà¢ íå òîëüê³ ôàêóëüòýòà, àëå ³ ¢ñÿãî ¢í³âåðñ³òýòà áû¢ ³ Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷ Íàðêåâ³÷, ÿêîìó ïðûñâÿ÷àåööà ñ¸ííÿ ïðàïàíàâàíû íàøûì øàíî¢íûì ÷ûòà÷àì íàðûñ.

Â²Ç²ÒÍÀß ÊÀÐÒÊÀ. Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷ Íàðêåâ³÷ íàðàäç³¢ñÿ 10 ñàêàâ³êà 1929 ãîäà ¢ â¸ñöû Âàðàíî¢ø÷ûíà Êàïûëüñêàãà ðà¸íà. Ñêîí÷û¢ Ì³íñê³ äçÿðæà¢íû ïåä³íñòûòóò.

Ïðàöàâà¢ ó øêîëå, ²íñòûòóöå ìîâàçíà¢ñòâà ÀÍ ÁÑÑÐ, Áåëäçÿðæóí³âåðñ³òýöå, äçå ñïà÷àòêó çàéìà¢ ïàñàäó äàöýíòà êàôåäðû áåëàðóñêàé ìîâû ô³ëàëàã³÷íàãà ôàêóëüòýòà, çàòûì - êàôåäðû ñòûë³ñòûê³ ³ ë³òàðàòóðíàãà ðýäàãàâàííÿ æóðôàêà, ÿêóþ ç ÷àñàì óçíà÷àë³¢. Äîêòàð ô³ëàëàã³÷íûõ íàâóê, ïðàôåñàð. À¢òàð âó÷ýáíàãà äàïàìîæí³êà äëÿ ñòóäýíòà¢ ÂÍÓ ³ êàëÿ 400 ïóáë³êàöûé ïà ðîçíûõ ïûòàííÿõ ìîâàçíà¢ñòâà, êóëüòóðû ìîâû, ñòûë³ñòûê³ ³ ë³òàðàòóðíàãà ðýäàãàâàííÿ. Àñíî¢íûÿ ïðàöû - "Êóðñ ñó÷àñíàé áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðíàé ìîâû: Ñ³íòàêñ³ñ", "Ãðàìàòûêà áåëàðóñêàé ìîâû" ¢ äâóõ òàìàõ, "Ñ³ñòýìà ñëîâàçëó÷ýííÿ ó ñó÷àñíàé áåëàðóñêàé ìîâå", "Íàçî¢í³ê: Ãðàìàòû÷íûÿ êàòýãîðû³ ³ ôîðìû", "Ïðàêòû÷íû êóðñ ñó÷àñíàé áåëàðóñêàé ìîâû". Âûäàòí³ê àäóêàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

Ø×ÎÌÛÑË²ÖÊ²ß Ë²ÏÊ²

ÑÂÀ Þ, ö³ íå ïåðøóþ ëåêöûþ Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷ ïà÷à¢ íà íàøûì ïåðøûì êóðñå ¢ 70-ì ç ïðîñòàé äûêòî¢ê³. Óñÿãî íåêàëüê³ ¢÷îðàø í³õ àá³òóðûåíòà¢ ðàääàâàë³ñÿ ñâà³ì "÷àòâ¸ðêàì". Ó àñíî¢íûì æà áûë³ "òðîéê³" äû "äâîéê³". Êîëüê³ àòðûìà¢ íàø ñòàðàñòà íÿáîæ÷ûê Ì³êîëà Àêñÿíåâ³÷, ÿê³ ïàçíà¸ì³¢ñÿ ç áóäó÷ûì (ñòà¢ ÿø÷ý ïðû íàøàé âó÷îáå) ïðàôåñàðàì, ³ ÿê³, ÿê ïàñëÿ âûñâåòë³ëàñÿ, ðàíåé ìîã ¢âîãóëå íå âûâó÷à¢, âûêëàä÷ûê ïåðàä óñ³ì³ íå àãó÷û¢. Íà ãýòà í³õòî ç íàñ íå çâÿðíó¢ àí³ÿêàé óâàã³ - êîæíû òðûâîæíà ÷àêà¢ ñâàéãî "ïðûñóäó". Àëå áûëû ñàë³ãîðñê³ øàõö¸ð, ÿê³ áû¢ ñàìûì ñòàðýéøûì ç ïàñòóï³¢øûõ, õîöü ³ ïðàä÷óâà¢ íåïðûåìíàå, óñ¸ æ, íå ¢ñòðûìà¢ñÿ:

- Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷, à ñêîëüê³ ìíå?.. - çàïûòà¢ ¸í ãóëë³âà.

Íà êîëüê³ ³ìãíåííÿ¢ ó àóäûòîðû³ ïàâ³ñëà ïàãðîçë³âàÿ ö³øûíÿ. Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷ ãëûáîêà ¢çäûõíó¢ ³ [illegible] ÷àëüíà, ç âÿë³ê³ì øêàäàâàííåì, âûìàâ³¢:

- À âàì, Àêñÿíåâ³÷, - àäç³íêà...

[illegible]

[illegible]

ÓËÀÄÊÀÂÀËÜ Í²Ê ÐÎÄÍÀÉ ÌÎÂÛ

Ïðû ³ì óí³âåðñ³òýò ïåðàòâàðû¢ñÿ ¢ íàéáóéíåéøû íàâóêîâà-àäóêàöûéíû öýíòð Ñàþçà. Äàðý÷û, ó 1967-ì áû¢ óãàíàðàâàíû âûñîêàé óðàäàâàé óçíàãàðîäàé - îðäýíàì Ïðàöî¢íàãà ×ûðâîíàãà Ñöÿãà. Àêàäýì³ê, Ãåðîé Ñàöûÿë³ñòû÷íàé ïðàöû Ñå¢÷àíêà ñòâàðû¢ àäíóþ ç íàéáóéíåéøûõ øêîë óãàë³íå ñïåêòðàñêàï³³, ëþì³íåñöýíöû³ ³ ëàçåðíàé ô³ç³ê³. Äëÿ ¢âåêàâå÷âàííÿ ïàìÿö³ ÿãî ³ Ï³÷ýòû íàïÿðýäàäí³ 90-ãîääçÿ ÁÄÓ íà ãàëî¢íûì êîðïóñå ³ êîðïóñå ã³ñòàðû÷íàãà ôàêóëüòýòà áûë³ àäêðûòû ìåìàðûÿëüíûÿ äîøê³. Øòîãîä çà íàâóêîâûÿ äàñÿãíåíí³ ñóïðàöî¢í³êàì óí³âåðñ³òýòà ïðûñóäæàþööà ïðýì³³, ÿê³ÿ íîñÿöü ³õ ³ì¸íû.

- Ïàñûëàéöå ¢ Ø÷îìûñë³öó æóðôàê, - ê³íó¢ òàäû Ñå¢÷àíêà ñóð'¸çíà ïðàðýêòàðó. - ßê³ òóò ç³õ òîëê? Àäíî - â³íî ï'þöü äû äçåâàê ìàöàþöü!

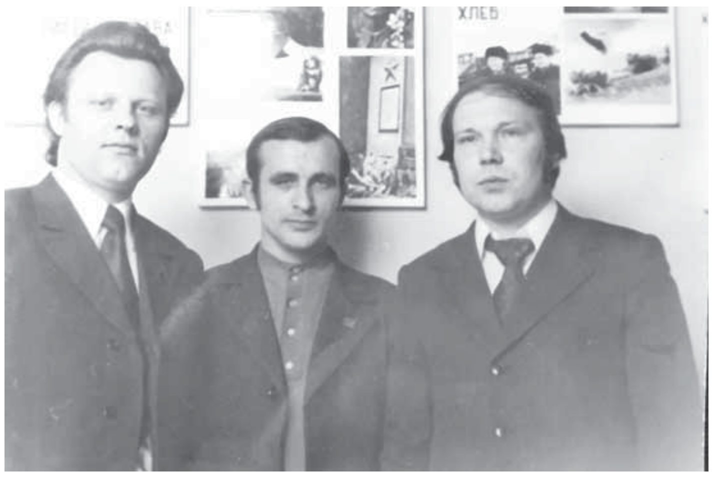

Ðàçàì ç Àðêàäçåì ²îñ³ôàâ³÷àì ìû äàâîë³ õóòêà íàïî¢í³ë³ êóçàâû ìàøûí ìàëàäçåíüê³ì³ ë³ïêàì³ ³ ïàâåçë³ ³õ ó ãîëàå ïîëå, ÿêîå àõóòàâàë³ õìûçíÿê äû áóð'ÿí. Ñ¸ííÿ òóò äàíàé ìåííàå íàâó÷àëüíà-äîñëåä÷àå ðýñïóáë³êàíñêàå ¢í³òàðíàå ïðàäïðûåìñòâà ÁÄÓ. Äðý¢öû ìû ïàñïÿõîâàë³ äàâåñö³, ÷àñòêó ìàøûí ðàçãðóç³ë³. Íàø ïðàöî¢íû äçåíü ñêîí÷û¢ñÿ, ³ ìû ç â³äàâî÷íûì íåöÿðïåííåì ïà÷àë³ ÷àêàöü çìåíó. À çìåíà - óëþá¸íûÿ ðýêòàðà ô³çôàêà¢öû, ÿê³õ íÿìà ³ íÿìà! Õàëàäýÿ÷à æ, ïàìÿòàþ - ñòðàøýííàÿ. "Àãäàìó", ÿê çà¢æäû, íå õàï³ëà, ³ àêòû¢íà ïà÷àë³ ãðýööà òàíöàì³. Çíàéøëàñÿ íåéêàÿ, àêðàìÿ "ïàä ÿçûê", ìóçûêà, ³ ÿ çàòàí÷û¢ àäíûì ç ïåðøûõ. Çàøï³ë³¢ íà ãóç³ê³, êàá íå çàì³íàëà øýéêó, ïàë³òî çà ñï³íîé ³ ïàí¸ññÿ!

Äçÿ¢÷àòû, ïåðàä ÿê³ì³ ¢ àñíî¢íûì ³ âûïåíäðûâà¢ñÿ, íå ïàñïåë³ íàïî¢í³öó àöàí³öü "ìàéñòýðñòâà", ÿê ïîáà÷ ãó÷íà çàâ³ø÷ýëà áÿëþòêàÿ "Âîëãà". Çÿå ïàâîëüíà âûëåç íåâÿë³÷ê³, õóäàðëÿâû, ñ³âåíüê³ ÷àëàâå÷àê ó âÿë³ê³õ àêóëÿðàõ ³ ïàë³òî "áûâàé. ìàëàäîñöü". Ãýòà áû¢... Ñå¢÷àíêà.

- Õòî åòà òóò çàâàäàòàð?! - çàêðû÷à¢ ¸í íà òðàñÿíöû òàê ìîöíà, øòî àæ ñàì çäç³â³¢ñÿ ñâàéìó ãîëàñó. - À áîæà÷êà æ ìîé, à íå ¢ñ¸ æ ðàçãóæàíà, à òàì æà âàëÿþööà ¢ ãðàç³, à ³õ æà ñðî÷íà ñàäç³öü íàäà, ÿíû æ ïàâûñûõàþöü! Óñ³õ çâîëüíþ, óñ³õ! À ïåðøûì - òàãî, õòî ¢ ïàë³òî òàí÷û¢, äçå åòà ¸í?! À êàë³ äîáðà ïàïðàöóåöå - óñ³ì ïðýì³þ âûï³øó!.

Ïàñëÿ ãýòûõ ñëî¢ ¸í ïàéøî¢ äà ÷àðãîâàé ìàøûíû, ³ ÿ ïà÷ó¢, ÿê Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷ çâÿðíó¢ñÿ äà Ì³êîëû Àêñÿíåâ³÷à:

- Äàðàæýíüê³, òðýáà æ íåÿê ðàòàâàöü õëàïöà, ïðûäóìàéöå øòî-íåáóäçü, íå ÷àêàéöå, àòî ìî ñàïðà¢äíû òàëåíò çãóá³ì, õòî æ ÿãî âåäàå, ÿê ë¸ñ ñêëàäçåööà...

Ïàêóëü ðýêòàð âÿðòà¢ñÿ, Ì³êîëà ñõàâà¢ ìÿíå ¢ âÿë³ê³þ êó÷ó ë³ïàê, äçå ÿ, çàäûõàþ÷ûñÿ, ë³õàìàíêàâà äóìà¢: "Íó, õàëåðà, òàê³ êîíêóðñ âûòðûìàâ, òàê äîáðà çäà¢ óñå ³ñïûòû, ïàñòóï³¢, ³ âîñü íà òàáå - çàîëüí³öü!.."

Ñå¢÷àíêà ¢ðýøöå ç'åõà¢, ³ ÿ çàñòà¢ñÿ íà ôàêóëüòýöå. Ñÿðîä ³íøûõ ðàñöå ³ ìàÿ ë³ïà, çÿêîé ÿ àááû ìà¢ñÿ ïàñëÿ çâàðîòó Àðêàäçÿ ²îñ³ôàâ³÷à äà ñâàéãî àïòû ì³ñòû÷íàãà, êàì ë³âàãà, íåâåðàãîäíà ø÷ûðàãà ñòàðàñòû, ç ÿê³ì ìû ìîöíà ñÿáðàâàë³ ç ïåðøàé ³ äà àïîøíÿé ñóñòðý÷û. ßãî ñýðöà ðàïòî¢íà ïåðàñòàëà á³ööà 12 ë³ïåíÿ 2017 ãîäà.

ÐÀÇÓÌ ÍÀß ÍÅÀÁÕÎÄÍÀÑÖÜ

ÀÐÊÀÄÇÜ Íàðêåâ³÷, ÿêîãà íå ñòàëà 13 êàñòðû÷í³êà 2002-ãà, áû¢ "äáàéíûì çíà¢öàì ³ ðóïë³âûì àáàðîíöàì ìîâû". Òàê õàðàêòàðûçóå ÿãî ¢ ñâà³õ ö³êàâûõ ³ ïàçíàâàëüíûõ àðòûêóëàõ àäç³í çÿãîíûõ òàëåíàâ³òûõ âó÷íÿ¢, äîêòàð ô³ëàëàã³÷íûõ íàâóê, ïðàôåñàð Â³êòàð ²¢÷àíêà¢, ÿê³ ãîäàìà ïðàöÿãâàå ñ¸ííÿ ñïðàâó äàìåòíàãà íàñòà¢í³êà. ¨í ñëóøíà çà¢âàæàå, øòî ñëóæýííå ñëîâó ñëûííû ìîâàçíàâåö ïðûñâÿö³¢ óñ¸ ñâà¸ æûöö¸.

ßãî íûÿ íàâóêîâûÿ ö³êàâàñö³ áûë³ çâÿçàíûÿ íàéïåðø ç ìàðôàëîã³ÿé ³ ñ³íòàêñ³ñàì, ÿê³ÿ ñêëàäàþöü ïàäìóðàê íàøàãà ìîâàçíà¢ñòâà. Íå ìåíøóþ ¢âàãó ¸í íàäàâà¢ êóëüòóðû ìà¢ëåííÿ æóðíàë³ñòà, çâÿðòàþ÷û ïðû ãýòûì óâàãó íà àñàáë³âàñöü ÿãîíàé ïðàöû - "àïåðàòû¢íàñöü, ïðû ÿêîé ïàâ³ííà çàõàâàööà òîíêàå àä÷óâàííå ñëîâà, ÿãî ¢ïëûâîâàÿ ñ³ëà, çàãàðòàâàíàÿ ìîö". Óëàäêàâàëüí³ê ìîâû *"àáåðàãà¢ æóðíàë³ñöêàå ñëîâà, ïåñòàâà¢ ó ³ì àñíîâó òàãî, õòî òâàðû¢ ³ æû¢ ñâà¸é ïðàôåñ³ÿé. Áî ë³÷û¢ æóðíàë³ñòà ÷àëàâåêàì àäðàíûì àä ïðûðîäû ³ äàâÿðà¢ ÿìó. Òàìó íå àñàáë³âà ëþá³¢ êðûòûêàíñòâà ¢ áîê ï³øó÷ûõ. À êàë³ ¢ø÷óâà¢ êàãî ñàì, òî ðàá³¢ ãýòà ç äîáðàé óñìåøêàé ³ âÿñ¸ëàé çàäîðûíêàé ó âà÷àõ - ìà¢ëÿ¢, ïàãëÿäç³, äà ÷àãî äàï³ñà¢ñÿ. ² ðàá³ëàñÿ í³ÿêàâàòà, ñîðàìíà íàâàò ñàìîìó çàäç³ðë³âàìó".*

Ôóíäàìåíòàëüíàÿ ìàíàãðàô³ÿ "Íàçî¢í³ê. Ãðàìàòû÷íûÿ êàòýãîðû³ ³ ôîðìû" ç'ÿâ³ëàñÿ, ïàñëÿ òàãî Â³êòàð ²¢÷àíêà¢, ïðàöÿãâàì íàâóêîâûõ ðàçâàæàííÿ¢ âó÷îíàãà ïðà ñ³ñòýìíàå ¢ëàäêàâàííå ðîäíàé ìîâû. Ó öýíòðû ¢âàã³ "àïûíóëàñÿ øìàòñòàéíàñöü ïðàÿ¢ íàçî¢í³êà, ÿðêà âûðàæàíàÿ äàìåòíàñöü óëàñö³âûõ ÿìó àãóëüíûõ êàòýãàðûÿëüíûõ ³ ñåìàíòû÷íûõ äàçíàê, ãðàìàòû÷íûõ çíà÷ýííÿ¢ ³ ñ³íòàêñ³÷íûõ ôóíêöûé ó ñêàçå". *"Ó íàçî¢í³êó,* - äàçíà÷à¢ ñàì Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷, - *ÿê ó ôîêóñå, ñûõîäçÿööà, àá'ÿäíî¢âàþööà, öåñíà ïåðàïëÿòàþööà ³ ¢çàåìàäçåéí³÷àþöü øìàòë³ê³ÿ êàòýãîðû³ ¢ëàñíàìàðôàëàã³÷íàãà, ëåêñ³êà-ñåìàíòû÷íàãà ³ ôóíêöûÿíàëüíàãà ïëàíó".* Ìåíàâ³òà ç ãýòûì ³ çâÿçâàëàñÿ, ïàäêðýñë³âàå ²¢÷àíêà¢, ³äýÿ âó÷îíàãà ïðà öýíòðû÷íàñöü íàçî¢í³êà ¢ áåëàðóñê³ì ïóáë³öûñòû÷íûì ìà¢ëåíí³. Íà ïàñàäçå çàãàäà÷ûêà êàôåäðû ñòûë³ñòûê³ ³ ë³òàðàòóðíàãà ðýäàãàâàííÿ, Àðêàäçü Íàðêåâ³÷ "àä÷óâà¢ ³ àêòû¢íà ïàäòðûìë³âà¢ íîâûÿ ïàâåâû ¢ ë³íãâ³ñòûöû, ô³ëàëîã³³. Ó âó÷ýáíû ïëàí ôàêóëüòýòà æóðíàë³ñòûê³ áûë³ ¢êëþ÷àíû êóðñû "Ñëîâà ¢ êàíòýêñöå ÷àñó", "Ë³íãâ³ñòûêà ïóáë³öûñòû÷íàãà òýêñòó", "Ðûòîðûêà", "Ìî¢íàÿ íîðìà: ñ³ñòýìíàñöü ³ àñ³ñòýìíàñöü" ³ ³íøûÿ. Ãýòà àäêðûâàëà ïðàñòîðó äëÿ íàâóêîâàé äçåéíàñö³ ìàë³äûì âó÷îíûì, áûëî òðûâàëûì ïàäìóðêàì ïàøûðýííÿ êîëà ë³íãâ³ñòû÷íûõ ³íòàðýñà¢ âûêëàä÷ûêà¢ êàôåäðû, âûñîêàïðàôåñ³éíàé ïàäðûõòî¢ê³ æóðíàë³ñöê³õ êàäðà¢".

Äàðý÷û, ñòóäýíòû äç¸ííàãà ³ çàâî÷íàãà àääçÿëåííÿ¢ àòðûìàë³ àä âûêëàä÷ûêà ¢ ñâîé ÷àñ äëÿ ñàìàñòîéíàé ðàáîòû "Ïðàêòû÷íû êóðñ ñó÷àñíàé áåëàðóñêàé ìîâû", ïàäðó÷í³ê ¢ ôîðìå ðàçãîðíóòûõ òýìàòû÷íûõ ïûòàííÿ¢ ç çàäàííÿì³ ïà ¢ñ³õ ïðàãðàìíûõ ðàçäçåëàõ. À ¢ àäíîé ñà ñâà³õ àïîøí³õ ïðàö Àðêàäçü ²îñ³ôàâ³÷ íàï³ñà¢: *"Çäûìàþööà "áåëûÿ ïëÿìû" ç íàøàé ã³ñòîðû³, çâóæàåööà êîëà "çàêðûòûõ òýì", "âåäàìàñíûõ ñàêðýòà¢" ³ "òàéíà¢". Äýìàêðàòûçì, àäêðûòàñöü òðûâàëà ¢âàõîäçÿöü ó íàø ïîáûò, ñòàíîâÿööà ðýàë³ÿì³ íàøûõ äç¸í, ýïîõ³".* Ïðàä÷óâàþ÷û íåàáõîäíàñöü çìåí ó ìîâå ÑÌ², âó÷îíû âûñòóï³¢ ç êðûòûêàé íåàáäóìàíàãà ³ í³÷ûì íåàïðà¢äàíàãà âûêàðûñòàííÿ çàïàçû÷àíûõ ñëî¢. ¨í ç âÿë³ê³ì æàëåì êàíñòàòàâà¢, øòî áÿðý ìîâó *"ñâàéãî ðîäó áóì, ÿê³ àõàï³¢ íàøó ïðýñó, ëåêñ³÷íû âûáóõ, øòî ïðàÿ¢ëÿåööà çâû÷àéíà, êàë³ ïðàñà÷ûöü ïåðàäàã³ñòîðûþ ðàçâ³ööÿ ìî¢, ó ïåðàëîìíûÿ, ïåðàõîäíûÿ ïåðûÿäû ã³ñòîðû³ íàðîäà, ãðàìàäñòâà".* Íàâó÷à¢, ïàïÿðýäæâà¢ ³ ðàá³¢ ïàðàäû àá *"ðàçóìíàé íåàáõîäíàñö³ ¢ çàïàçû÷àíí³ ñëî¢, ³õ ìýòàçãîäíàñö³, àáóìî¢ëåíàé ïåðàâàæíà ïðû÷ûíàì³ àäñóòíàñö³ ¢ ëåêñ³÷íûì çàïàñå ðîäíàé ìîâû ïý¢íàãà ñëîâà äëÿ àáàçíà÷ýííÿ òàãî àáî ³íøàãà ïàíÿööÿ, ïðàäìåòà".*

ßê òóò íå ïàãàäàöü çàãàä÷ûêàì êàôåäðû ñòûë³ñòûê³ ³ ë³òàðàòóðíàãà ðýäàãàâàííÿ æóðôàêà Â³êòàðàì ²¢÷àíêàâûì ó òûì, øòî ñ¸ííÿ íà ãýòà òðýáà çâÿðíóöü ÿø÷ý áîëüøóþ, ÷ûì ðàíåé, óâàãó. Äàâàéöå æ çìàãàööà çà ÷ûñö³íþ íàøàé ðîäíàé ìîâû ðàçàì.

Óëàäç³ì³ð Áàðûñåíêà.

Íà çäûìêàõ: 1. Ïåðøû êóðñ æóðôàêà ÁÄÓ. Íà ïÿðýäí³ì ïëàíå: ñòàðàñòà Ì³êîëà Àêñÿíåâ³÷ (çëåâà) ³ ñòàðøûíÿ ÄÒÑÀÀÔ ôàêóëüòýòà Óëàäç³ì³ð Áàðûñåíêà (ñïðàâà) àáìÿðêî¢âàþöü ðàçìåðêàâàííå ïà ãðóïàõ ëàòàðýéíûõ á³ëåòà¢. Íà çäûìêó ãýòàêñàìà Â³êòàð Êóáåêà, Óëàäç³ì³ð Äàëüêî¢ (íÿáîæ÷ûê) ³ Ñöÿïàí Êàë³íêîâ³÷, 1971 ãîä.

2. Ì³êîëà Àêñÿíåâ³÷, Ì³êîëà Ìàðêåâ³÷ ³ Óëàäç³ì³ð Áàðûñåíêà àäðàçó ïàñëÿ ðàçìåðêàâàííÿ, 1975 ãîä.

Ñâåòëàé ïàìÿö³ Ìå÷ûñëàâà ×àñíî¢ñêàãà

17 êàñòðû÷í³êà 2021 ãîäà íå ñòàëà Ìå÷ûñëàâà Ýäâàðäàâ³÷à ×àñíî¢ñêàãà, ã³ñòîðûêà-ì³æíàðîäí³êà, äûïëàìàòà, ÿê³ íàðàäç³¢ñÿ 18 òðà¢íÿ 1948 ãîäà ¢ â. Êîöå¢ø÷ûíà Âàëîæûíñêàãà ðà¸íà. Ó 1972 ãîäçå ñêîí÷û¢ ÁÄÓ. Ó 1975-1993 ³ ç 1996 ãîäà âûêëàäà¢ ó ÁÄÓ. Ó 2001 ãîäçå ¸í ñòà¢ äîêòàðàì ã³ñòàðû÷íûõ íàâóê.

Ó 1993-1996 áû¢ íà äûïëàìàòû÷íàé ïðàöû ¢ Ïîëüø÷û. Ó2002-2014 ãã. íà ïàñàäçå ðýêòàðà Áåðàñöåéñêàãà äçÿðæà¢íàãà ¢í³âåðñ³òýòà ³ìÿ À.Ñ. Ïóøê³íà.

Ó 2003 ã. ïðûñâîåíà âó÷îíàå çâàííå ïðàôåñàðà. Ñÿáðà Äçÿðæà¢íàé êàì³ñ³³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ïà ïàäðûõòî¢öû ïàäðó÷í³êà¢ ³ âó÷ýáíûõ äàïàìîæí³êà¢ ïà ã³ñòîðû³, ç'ÿ¢ëÿ¢ñÿ ÷ëåíàì ñåêöû³ ñàöûÿëüíà-ãóìàí³òàðíûõ äûñöûïë³í Äçÿðæà¢íàé êàì³ñ³³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ïà ïàäðó÷í³êàõ, ÷ëåíàì Àãóëüíàãà ñõîäó Íàöûÿíàëüíàé Àêàäýì³³ íàâóê Áåëàðóñ³. Ïàä ê³ðà¢í³öòâàì Ì. Ý. ×àñíî¢ñêàãà àáàðîíåíû òðû êàíäûäàöê³ÿ äûñåðòàöû³. Ìàå ãàíàðîâàå çâàííå "Âûäàòí³ê àäóêàöû³", ÿêîå ïðûñâîåíà Ì³í³ñòýðñòâàì àäóêàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü ó 1998 ã. Óçíàãàðîäæàíû ìåäàë¸ì Ôðàíö³ñêà Ñêàðûíû (2011 ã.). À¢òàð áîëüø çà 150 íàâóêîâûõ ïðàö. Äàñëåäàâà¢ ïðàöýñû ñàöûÿë³ñòû÷íûõ ïåðà¢òâàðýííÿ¢ ó çàõîäí³õ àáëàñöÿõ Áåëàðóñ³ ó 1944-1950 ãã., çíåøíþþ ïàë³òûêó Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, ïîëüñêà-áåëàðóñê³ÿ ïàë³òû÷íûÿ àäíîñ³íû, ïðàáëåìû ñòàá³ëüíàñö³ ó Öýíòðàëüíàé ³ Óñõîäíÿé Å¢ðîïå. Ñïàäàð ×àñíî¢ñê³ àêòû¢íà ïðàâîäç³¢ ïàë³òûêó áåëàðóñ³çàöû³ íà ã³ñòôàêó ÁÄÓ.

21 êàñòðû÷í³êà ïàñëÿ ïàõàâàëüíàé ñâÿòîé ³ìøû ³ àáðàäó ðàçâ³òàííÿ ñà ñïà÷ûëûì ó ×ûðâîíûì Êàñö¸ëå Ìåíñêà ¸í áû¢ ïàõàâàíû íà ìîã³ëêàõ êàëÿ â. Êà÷ûíà.

Âûêàçâàþ ñïà÷óâàíí³ ðîäíûì ³ áë³çê³ì íÿáîæ÷ûêà.

Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³,
ã³ñòîðûê êóëüòóðû,
æóðíàë³ñò ôðûëàíñåð.

¹ 45 (1560) 11 Ë²ÑÒÀ Ï ÀÄÀ 2021 ã.
Наша слова

Ïàýòû Ë³ä÷ûíû¢ àá'åêòûåâ â³äýàêàìåðû

Óäçåëüí³êàì³ íîâàãà ðà¸íííàãà ìî-ëàäçåâàãà ïðàåêòà, ãåðîÿì³ â³äýàðîë³êà¢, "Ì îëàäçåâàãà áóëüâàðà" ³ "Àäêðûòàãà äûÿëîãó" çàïðàøàþöü ñòàöü ë³äñê³ñõ ïàýòà¢, ÷àëüîî¢ ë³òàðàòóðíàãà àá'ÿäíàííÿ "Ñóêâåööå" ïðû ðýäàêöû³ "Ëiäñêàé ãàçåòû".

Çàâåööà ïðàåêò "²ç“ìûøêàé”, ³çê³æêàé" ³ ðýàë³çóåööà Ë³äñê³ì ðà¸íííû ìêàì³òýòàì ÃÀ "ÁÐÑÌ" ñóìåñíà çàääçåëàì ³äýàëàã³÷íàé ðàáîòû ³ïà ñïðàâàõ ìîëàäç³ ðàéâûêàíêàìà, ê³ðàâàííåì àäóêàöû³ ðàéâûêàíêàìà, Ë³äñêàé ðà¸íííàé á³áë³ÿòýêàé ³ìÿ ßíê³ Êóïàëû ³, âÿäîìà æ, ë³òàðàòóðíû ìàá'ÿäíàíííåì "Ñóêâåööå".

-"²ç“ìûøêàé”,³çê³æêàé"-ãýòà ïðàåêò ïðà êí³ã³ ³ ï³ñüìåíí³êà¢, ÿê³ÿ íå ¢âàõîäçÿöü ó øêîëüíóþ ïðàãðàìó, ïðà ë³òàðàòóðó, ÿêàÿ ï³øàööà¢ íàñ íà âà÷àõ, -ðàñïàâÿäàå ïðà íîâû ìîëàäçåâû ïðàåêò ïåðøû ñàêðàòàð Ë³äñêàãà ÐÊ ÃÀ "ÁÐÑÌ" Âîëüãà Ì³õàëîâ÷. - SSå à¢òàðû æûâóöü óíàøû ìãîðàäç³ öÿïåð, õîäçÿöü ç íà ì³ïààäíûõáóëüâàíû ô³ëüì. Ç³ì³ìîæíà ñóñòðýööà ³çàäàöüëþáîå ïûòàíí. Ïðàåêò çàêë³êàíû ñïðûÿöü ôàðìàâàííþ ÷ûòàöêàé êàì ïåòýíöû³, ðàçâ³ööþ ÷ûòàöêàé êóëüòóðû, ïàïóëÿðûçàöû³ êí³ã³ ³ ÷ûòàííÿ ñÿðîä ìîëàäç³, óçí³êåííþ çàïàòàáàâàííÿ¢ñàì àðàçâ³öö³ ³ ñàìàäóêàöû³ ïàñðîäêàì çíà¸ìñòâà ç òâîð÷àñöþ ñó÷àñíûõ ë³äñê³õ à¢òàðà¢. Ïðàåêò ðýàë³çóåööà ç êàñòðû÷í³êà 2021 ãàäû ïà òðàâåíü 2022 ãîäà, ãýòà çíà÷ûöü íà ïðàöÿãó íâó÷àëüíàà âîäà. Óäçåëüí³ê³ ïðàåêòà - ÷àëüôû ÁÐÑÌ, ñïåöûÿë³ñòû á³áë³ÿòý÷íàé ñïðàâû, æûðàðû âîðäàà, ÷àëüôû ë³òàðàòóðíàãà àá'ÿäíàíííÿ "Ñóêâåööå".

ßê àäçíà÷ûëà äàëåé Âîëüãà Óëääç³-ì³ðà¢íà, óðàìêàõ ìîëàäçåâàãà ïðàåêòà "²ç“ìûøêàé”,³çê³æêàé" ïðàäóâåäæàíû òàê³ÿ ôîðìû ïðàöû, ÿê êîíêóðñû, àêöû³, ñóñòðý÷û ìîëàäç³çë³ãñê³ì³ ïàÿòàì³,àïûòàííå ìîëàäç³ ³ ³íýðïðýòàöûÿ âûí³êà¢, ñòàðýíííå â³äýàðîë³êà¢ ïðà æûöö¸³ òâîð÷àñöü ïàýòà¢ Ë³äë÷ûíû. Ïðàåêò òàêñàìà ñêëäàäåööà ç ÷ûòàíííÿ ååøàñ¢ ïàýòà¢-çåìëÿêî¢, ïðàâÿäçåííÿ ôîòàêîíêóðñó "×ûòàé óñþäû". Ó ðàìêàõ ïðàåêòà êîæíàÿ ç ïåðøàñíûõ àðãàí³çàöûé ÁÐÑÌ àðãàí³çóå äëÿ ìîëàäç³ ìåðàïðûåìñòâà ¢ääí³çàöûé ÁÐÑÌ àðãàí³çóå äëÿ ìîëàäçåâàãà ïðàåêòà ïàâîäçåííÿ ôîòàêîíêóðñó "×ûòàé óñþäû", ïà-çà çàëåæíàñöþ äà ôàðìàòó, ïàâ³íííà ïðàõîäçöü ç óäçåëàì ïàýòà¢ Ë³äë÷ûíû ³ æóðíàë³ñòà¢.

- Ó çàâÿðøýííå ïðàåêòà, - êàæà Âîëüãà Ì³õàëîâ÷, - áóäçå àðãàí³çàâàíû "Ì îëàäçåâû ë³òàðàòóðíû áóëüâàð", ó ïðàãðàìå ÿê îãà - ³íñòàëÿöû³, ãóëüí³, êâýñòû, ïðýçåíòàöû³. Âû í³ê³ ïðàåêòà áóäóöü ïàââåäçåíû ¢ òðà¢í³ 2022 ãîäà ¢ ðàìêàõ "Àäêðûòàãà äûÿëîãó" ç çàïðîøàíû ì³ âêòûâ³ñòàì ïðàåêòà, ïàýòàì³³ æóðíàë³ñòàì³. Ó ðàìêàõ çàâÿðøýííÿ àêöû³ ìîãóöü áûöü ïðàäóãåäæàíû ³³íøûÿ òýìàòû ÷íûÿ ìåðàïðûåìñòâû. Ïà âû í³êàõ ïðàåêòà áóäçå âûäàäçåíû ³íôàðìàöûéíû áóêëåò "#÷ûòàéë³äà", ó ÿê³ì áóäçå àäëþñòðàâàíà ïðàöà êîæíàé åðøàñíàé àðãàí³çàöû³ ¢ðàìêàõ ðýàë³çàöû³ ïðàåêòà íà ïðàöÿãó ãîäà.

Êóëüì³íàöûÿé ïðàåêòà áóäçå âûäàäçåíû ³íôàðìàöûéíû áóêëåò "#÷ûòàéë³äà", ó ÿê³ì áóäçå àäëþñòðàâàíà ïðàöà êîæíàé åðøàñíàé àðãàí³çàöû³ ¢ðàìêàõ ðýàë³çàöû³ ïðàåêòà íà ïðàöÿãó ãîäà.

Íàéáîëåé àêòûâíûÿ åðøàñíûÿ àðãàí³çàöû³ ÁÐÑÌ áóäóöü óçíàãàðîäæàíû ðàì³òàì³³ êàøòîâí³íû³ïàäàðóíêà³.

Ñà÷ûöü çàõîääà ïðàåêòà "²ç“ìûøêàé”,³çê³æêàé" ó ñàöûÿëüíûõ ñåòêàõ ìîæíà ïà õýøòýõáó #÷ûòàéë³äà.

Ïàâîäëå lida news.

ÇÀÖÂÅÐÄÆÀÍÀ
Ïàñòàíîâà Áþðî
Ë³äñêàãà ðà¸íííàãà êàì³òýòà
ÃÀ "ÁÐÑÌ" àä 16.04.2021 ¹ 1

Êàíöýïöûÿ ðà¸íííàãà ìîëàäçåâàãà ïðàåêòà "²ç"ìûøêàé", ³çêí³æêàé"

Ë³äñê³ ðà¸íííû êàì³òýòà Ãðàìàäñêàãà àá'ÿäíàííÿ "Áåëàðóñê³ ðýñïóáë³êàíñê³ ñàþç ìîëàäç³" ñóìåñíà ç àääçåëàì ³äýàëàã³÷íàé ðàáîòû ³ïà ñïðàâàõ ìîëàäç³, ê³ðàâàííåì àäóêàöû³, Äçÿðæà¢íàé óñòàíîâàé êóëüòóðû "Ë³äñêàÿ ðà¸íííàÿ á³áë³ÿòýêà³ìÿ ßíê³ Êóïàëû", ë³òàðàòóðíû ìàá'ÿäíàííåì "Ñóêâåööå" ïðû ðýäàêöû³ "Ë³äñêàé ãàçåòû" ïðàâîäç³öü àêòû¢íóþ ³ðîçíàïëàíàóþ ïðàöó ïà ðàñêðûöö³ òàîð÷àãà ïàòýíöûÿëó ìîëàäç³, ñàäçåí³÷àí³ðàçâ³ööþ ¢ Ðýñïóáë³êû Áåëàðóñü ððà¸íííàãà êàì³òýòà áóäçå äàêëàäçåíà ñóïðàöóíèöòâà ïàìæ ðàçâûööÿ¢ëÿåööà çà êîøò ïàçàáþäæýòíûõ ñðîäêàõ¢ Ë³äñêàé ðà¸íííàé àðãàí³çàöû³ ÃÀ "ÁÐÑÌ", ³íøûõ ïàñòóïëåííÿ¢, íå çàáàðîíåíûõ çàêàíàäà¢ñòâàì Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

Ïàäâÿçåííå âû í³êà¢.

Âû í³ê³ ïðàåêòà ïàäâîäçÿööà¢ òðà¢í³ 2022 ãîäà¢ðàìêàõ "Àäêðûòàãà äûÿëîãó" çàïðîøàíû ì³ àêòûâ³ñòàì ïðàåêòà, ï³ñüìåíí³êàì³³ íàâóêîâû ì³æóðíàë³ñòàì³. Òàêñàìà ¢ðàìêàõ çàâÿðøýííÿ àêöû³ ìîãóöü áûöü ïðàäóãåäæàíû ³íøûÿ òýìàòû ìàðàïðûåìñòâû.

Ïàâû í³êàõ ïðàåêòà áóäçå âûäàçåíû ³íôàðìàöûéíû áóêëåò "#÷ûòàéë³äà", óÿê³ì áóäçå äàëþñòðàâàíà ïðàöà êîæíàé ïåðøàñíàé àðãàí³çàöû³¢ðàìêàõ ðýàë³çàöû³ ïðàåêòà íà ïðàöÿãó ãîäà.

Óçíàãàðîäæàííå.

Ïàâû í³êàõ ïðàåêòà íàéáîëåé àêòû¢íûÿ ïåðøàñíûÿ àðãàí³çàöû³ ÃÀ "ÁÐÑÌ" áóäóöü óçíàãàðîäæàíû êàøòû¢íû-ì³ ïàäàðóíêàì³³ ãðàìàòàì³. Óçíàãàðîäæàííå àæûööÿ¢ëÿåööà çà êîøò ïàçàáþäæýòíûõ ñðîäêàõ¢ Ë³äñêàé ðà¸íííàé àðãàí³çàöû³ ÃÀ "ÁÐÑÌ", ³íøûõ ïàñòóïëåííÿ¢, íå çàáàðîíåíûõ çàêàíàäàà¢ñòâàì Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

ÓÇÃÎÄÍÅÍÀ
Íà÷àëüí³ê êðàâàííÿ àáóêàöû³ Ë³äñêàãà ðà¸íííàãà âûêàíà¢÷àãà êàì³òýòà Â.Ç. Òàðàñþê.

ÓÇÃÎÄÍÅÍÀ
Ãàëî¢íû ðýäàêòàð äçÿðæà¢íàé óñòàíîâû "Ðýäàêöûÿ "Ë³äñêàÿ ãàçåòà" Ê.À. Ñåðàò³íîâ÷.

ÓÇÃÎÄÍÅÍÀ
Íà÷àëüí³ê äàäçåëà³äýàëàã³÷íàé ðàáîòû ³ïàñïðàâàõ ìîëàäç³ Ë³äñêàãà ðà¸íííàãà âûêàíà¢÷àãà êàì³òýòà ².Ã. Ðàáåö.

ÓÇÃÎÄÍÅÍÀ
Äûðýêòàð äçÿðæà¢íàé óñòàíîâû êóëüòóðû "Ë³äñêàÿ ðà¸íííàÿ á³áë³ÿòýêà³ìÿ ßíê³ Êóïàëû" À. Ì. Ìàðòûíà¢.

ÓÇÃÎÄÍÅÍÀ
Ê³ðà¢í³ê ë³òàðàòóðíàãà àá'ÿäíàííÿ "Ñóêâåööå" À.². Ìàóóëåã³÷.

Êàëÿíäàðû ê-ñëî¢í³÷àê "Ë¸ãêàÿ ìîâà"

Äà ãýòàãà ¢ Áåëàðóñ³ âûäàâà¢ñÿ òîëüê³ ääç³í áåëàðóñêàì î¢íû ääðû¢íû êàëÿíäàð "Ðîäíû êðàé". ²¢êí³ãàðíÿò Áåëàðóñ³ ÿãî ì ìäëü íà â³ääàöü ñÿðîä äçåñÿòêà¢ ðàñåêñêàì î¢íû ääðû¢íû êàëåíäàðî¢, ÿê³ÿ íääóêâàâíûÿ ¢ Ì àñêâå ³¢Ñàíêò-Ïåòÿðáóðãó. ²ãýòà êàëåíäàðû íà ñàì ûÿ ðîçíûÿ òýì û: ää æàíî÷ûõ äà ì àòàðàþ¢ ðûáíàé ëî¢ë³. À¢Áåëàðóñ³ òîëüê³ ääç³í "Ðîäíû êðàé". ²âîñü íà äíÿõóêî³ñàðí³ðýñïóáë³ê³ áû¢ çàâåçåíû ðàõã³íäëüí³ê³ òûõ ñòàðîíàê, ÿê³ÿ êàìóñïääááàþööà. Êàëÿíäàðû-ñëî¢í³÷àê "Ë¸ãêàÿ ìîâà". Çðîáëåíû ç ãóñòàì, ïðûãîæà³ää äóøû. Áÿäàòîëüê³¢òû ì, øòî êàøóóá ¸í ó êðàìàõ àìäëü 45 áåëàðóñê³õ ðóáë¸¢. Òàäû, ÿê óñå ðàñåñê³ÿ³ ääðû¢íû êàëÿíäàð "Ðîäíû êðàé" êàøóóþöüòîëüê³ 3-4 ðóáë³.

Áàðûñ Áàëü,
Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàöûÿ.

Ñëÿäàì³ ñëàâóòàñöÿ¢ Ïàãîñöêàãà êðàþ àáî êðàÿçíà¢÷ûÿ áàãàöö³ Ì³¸ðø÷ûíû

Ãîä 2021-û äëÿ ê³ðà¢í³êà, êàìàíäû ³ ñÿáðî¢ Ìóçåéíàãà àá'ÿäíàííÿ íà áàçå ÄÓÀ "Ì³¸ðñêàÿ ñÿðýäíÿÿ øêîëà ¹ 3 ³ìÿ ß.À. Òîìê³" áû¢ íàñû÷àíû ñòàðàííàé ïðàöàé, ö³êàâûì³ çäàáûòêàì³, íîâûì ñòàíî¢÷ûì äîñâåäàì ³ ïàäçåÿì³. Ïàñïÿõîâà áûëà ðýàë³çàâàíà ³í³öûÿòûâà "Ìîëàäçåâàÿ ³íòýðàêòû¢íàÿ êóëüòóðíà-ã³ñòàðû÷íàÿ ïëÿöî¢êà "Ñïàä÷ûíà Ì³¸ðñêàãà êðàþ" ¢ ìåæàõ ïðàåêòà "Ðàçàì äëÿ ãðàìàäû ³ ïðûðîäû: óçìàöíåííå ïðàöýñó ðàçâ³ööÿ ¢ Ì³¸ðñê³ì ðà¸íå ïðàç ñóïðàöî¢í³öòâà ìÿñöîâàé óëàäû ³ ãðàìàäçÿíñêàé ñóïîëüíàñö³" ïðû ô³íàíñàâàé ïàäòðûìöû Å¢ðàïåéñêàãà Ñàþçà.

Âÿäîìà, øòî òðàäûöûéíà ñààðàíû ¢ðàäæàé-ïë¸í àãëÿäàþöü âîñåíüñê³ì ÷àñàì, çàç³ðàþöü ó çàñåê³ ³ öåøàööà äîáðûì âîêàì ç æûâîãà çîëàòà-ðàññû ï³ñòàé ïëûí³ æûòà, ÿêîå çíî¢ òðàï³öü ó ðàëëþ ³ ¢çðàñöå, äà¢øû ëþäçÿì áîëüøû íààáûòàê, ÷ûì ÿíû ìåë³ ïåðàä òûì. Äàòû÷ûööà ãýòà íå òîëüê³ ãàñïàäàðê³, àëå ³ ìíîã³õ ³íøûõ áàêî¢ æûööÿ, ó òûì ë³êó - ³ âûí³êà¢ ïðàöû, ïàêëàäçåíàé ó ìåæàõ ãîäà íà ðàëë³ ã³ñòîðû³, êðàÿçíà¢ñòâà ³ àñâåòû. "Óðàäæàé" ïàäçåé ³ ñóñòðý÷, ïàìÿòíûõ ³ ïàâó÷àëüíûõ ïàäçåÿ¢, ïàìîæàíû íà øòîäç¸ííûÿ íàìàãàíí³ äàäàòíàñöü ñïðàâå ã³ñòîðû³ ëþáîâ³ äà ðîäíàãà êðàþ, ñààðàíû ¢ âûí³êó ðýàë³çàöû³ ³í³öûÿòûâû "Ìîëàäçåâàÿ ³íòýðàêòû¢íàÿ êóëüòóðíà-ã³ñòàðû÷íàÿ ïëÿöî¢êà "Ñïàä÷ûíà Ì³¸ðñêàãà êðàþ" âåëüì³ ðàçíàñòàéíû. "Ñåÿöü" ³ "æàöü" êàìàíäçå ³í³öûÿòûâû äàïàìàãàë³ ñïåöûÿë³ñòû-ýêñïåðòû, íåààáûÿêàâûÿ ñÿáðû, âó÷í³ øêîë Ì³¸ðñêàãà ðà¸íà.

Ó ãýòûì ñýíñå, ìîæíà ïðûâåñö³ áàãàòà ö³êàâûõ ïðûêëàäà¢, óäàëûõ ³ ïðàôåñ³éíûõ ñïîñàáà¢ ðàøýííÿ ïàñòà¢ëåíûõ çàäà÷ óäçåëüí³êàì³ ñóïîëüíàé ìýòû, âàðòûõ ïåðàéìàííÿ, çàç³ðíóöü ó ïàäðûõòî¢÷ûÿ ³ âûí³êîâûÿ ýòàïû, äàöü ïý¢íûÿ ïàðàäû ç àòðûìàíàãà äîñâåäó. Àäíàê, ãýòà âåëüì³ àá'¸ìíû ìàòýðûÿë, ÿê³ ïàòðàáóå àñîáíàãà àíàë³çó ³ ðîçíààáêîâàãà àñâÿòëåííÿ ÿãî ãðàíÿ¢. Òóò æà õî÷àööà çâÿðíóööà äà àäíàãî ç àñïåêòà¢, à ìåíàâ³òà - äà ìàòýðûÿëüíûõ âûí³êà¢ àäëþñòðàâàííÿ íåìàòýðûÿëüíàãà (äóõî¢íûõ çäàáûòêà¢, ïîøóêà¢, ñëîâà), àäá³òêà¢ äîñâåäó âûçíà÷ýííÿ, ïðàõîäæàííÿ ³ íàñû÷ýííÿ ïðûðîäíûì ³ ã³ñòàðû÷íûì çìåñòàì òóðûñòû÷íà-êðàÿçíà¢÷ûõ øëÿõî¢ ó äðóêó, êí³æíàé ñïàäû÷ûíå.

Ç ìýòàé ðàñêðûööÿ ãýòàãà àñïåêòó, òðýáà çâÿðíóööà äà òóðûñòû÷íà-êðàÿçíà¢÷àé ñåðû³ êí³ã "×àðî¢íûõ âàíäðîâàê ïÿðñö¸íê³", çàïà÷àòêàâàíàé ê³ðà¢í³êîì Ìóçåéíàãà àá'ÿäíàííÿ íà áàçå ÄÓÀ "Ì³¸ðñêàÿ ñÿðýäíÿÿ øêîëà ¹ 3 ³ìÿ ß.À. Òîìê³", ñòûðíàâûì ã³ñòàðû÷íà-êðàÿçíà¢÷àãà ãóðòêà "Àðãàíà¢òû ì³íóëàãà", âÿäîìûì êðàÿçíà¢öàì ³ ê³ðà¢í³êîì ³í³öûÿòûâû "Ìîëàäçåâàÿ ³íòýðàêòû¢íàÿ êóëüòóðíà-ã³ñòàðû÷íàÿ ïëÿöî¢êà "Ñïàä÷ûíà Ì³¸ðñêàãà êðàþ" - Åðìàë¸íêàì Â³òîëüäàì (Â³òà¢òàì) Àíòîíàâ³÷àì. Ó ïåðøàé êí³çå ãýòàé ñåðû³ áûë³ ïàäðàáÿçíà àï³ñàíû äâà ìàðøðóòû: "Ìàëû çàëàòû ïÿðñö¸íàê Ì³¸ðø÷ûíû" ³ "Áðîíçàâû ïÿðñö¸íàê Ì³¸ðø÷ûíû". Ó äðóãîé - "Äç³ñíåíñê³ ïÿðñö¸íàê". À òóò óæî ïðûéøëà ÷àðãà ³ òðýöÿé êí³ã³ ¢ çàëàòîé çáîðöû òóðûñòû÷íûõ êîëà¢-"ïÿðñö¸íêà¢" - "Ñëàâóòàñö³ Ïàãîñöêàãà êðàþ"*. Ïåðøûÿ äâà âûäàíí³ - óæî âÿäîìûÿ, à âîñü òðýöÿå - ÿø÷ý çóñ³ì "ñâåæà÷îê", áî òîëüê³ øòî âûéøëà ç äðóêó, ñòà¢øû àïîøí³ì çàëàòûì êàëàñêîì ó çàâÿðøýíí³ ïðàöû ¢ ìåæàõ ïðàåêòà "Ðàçàì äëÿ ãðàìàäû ³ ïðûðîäû: óçìàöíåííå ïðàöýñó ðàçâ³ööÿ ¢ Ì³¸ðñê³ì ðà¸íå ïðàç ñóïðàöî¢í³öòâà ìÿñöîâàé óëàäû ³ ãðàìàäçÿíñêàé ñóïîëüíàñö³" ïðû ô³íàíñàâàé ïàäòðûìöû Å¢ðàïåéñêàãà Ñàþçà. Ïàðààóåì æà âîêà ãýòûì êàëàñêîì, øòî ¢ïðûãîæâàå ¢âåñü ñíîï âàðòûõ çäàáûòêà¢, ÿê êàøòî¢íû êàìåíü óïðûãîæâàå êàðîíó.

Êí³ãà ìàå ìÿêêóþ âîêëàäêó, àôîðìëåíóþ ¢ êîëåðàõ ëàãàòûïà, àêðýñëåíàãà âûøýé ïðàåêòà, ç âûêàðûñòàííåì íà ãàëî¢íûì áàêó àðûã³íàëüíûõ ïàõîäíûõ ôîòàçäûìêà¢. Âûéøëà ÿíà ¢ âûäàâåöòâå "Êà¢÷ýã" (Ìåíñê) íàêëàäàì ó 300 àñîáí³êà¢, êîæíû ç ÿê³õ ìàå ¢ ñàáå 138 ñòàðîíàê. Âûäàííå áàãàòà àçäîáëåíà ôîòàçäûìêàì³ ³ ³ëþñòðàöûÿì³ ðîçíûõ ãàäî¢ ³ ñòûëÿ¢, ìíîã³ÿ ç ÿê³õ äðóêóþööà ¢ïåðøûíþ, çìÿø÷àå ¢ ñàáå äàêëàäíà àêðýñëåíû ìàðøðóò ç ÿêàñíûì ñóïðàâàäæýííåì ïà ìÿñöîâûõ ïàìÿòêàõ ã³ñòîðû³ ³ ëàíäøàôòàõ, ñà ñï³ñàì êðûí³ö ³ ë³òàðàòóðû, ÿê³ ¢ ñâà³õ àñíàá³ñòûõ êðàÿçíà¢÷ûõ ïîøóêàõ ìîæà ñêàðûñòàöü êîæíû.

Ïðûâÿäç¸ì òóò, äëÿ ëåïøàãà ¢ÿ¢ëåííÿ "ãåàãðàô³³" ìàðøðóòà "Ñëàâóòàñö³ Ïàãîñöêàãà êðàþ", ÿãî àñíî¢íûÿ êðîïê³: Ì³¸ðû-Äóáàøûíñê³ Äâîð - Êë¸òà¢ Äâîð-Ãàðàí³ - ×àïóê³ - Ìàõ³ðî¢êà-Êóáë³ø÷ûíà - Íà¢ãàðîäû - Âóñà¢öû - Áåëÿ¢öû - Âîñòðàâà - Ñòàðû Ïàãîñò - Þíäç³ëîâà - Íîâû Ïàãîñò - Ôðîëà¢ø÷ûíà - Âà¢÷ê³ - Ì³ëüê³ - Áàðàäç³í³÷û - ²ñàêà¢öû - Â³ñÿòû - Âî¢êà¢ø÷ûíà - Ëÿñíàÿ-Ñàáàëå¢ø÷ûíà - Ñíåã³ - Íàâàëàêà - Ñâÿòàÿ Âàäà - Ë³íêà¢ø÷ûíà - ßíîâà-Êàìÿííîïîëëå - Ì³¸ðû, àãóëüíàé ïðàöÿãëàñöþ 95 êì. Áûëûì ³ öÿïåðàøí³ì "àðãàíà¢òàì", àìàòàðàì ðàçíàñòàéíàñö³ äàìåòíûõ êóòî÷êà¢ íàøàé Àé÷ûíû ë¸ãêà ¢ÿâ³öü ñàáå ïà íàçâàõ, íàêîëüê³ ãýòûÿ ìåñöû âàæíûÿ ³ ïàìÿòíûÿ äëÿ íàñ, àæûâ³öü âà ¢ñïàì³íàõ ïðûãàæîñöü ïðûðîäû ãýòûõ ìÿñö³í, àä÷óöü ïîäûõ âÿêî¢, øòî ïðàì³íóë³, àëå äëÿ íàñ áÿññìåðòíà íå çí³êë³.

Ïàõîäíûÿ ôîòàçäûìê³, ïàðòðýòû âÿäîìûõ çåìëÿêî¢, âûÿâû ïîìí³êà¢ àðõåàëîã³³ ³ àðõ³òýêòóðû ¢ ñóïðàâàäæýíí³ àðûã³íàëüíàãà òýêñòà ñòâàðàþöü âûðàçíû äû öóäî¢íû âîáðàç, àõîïëåíàé ìàðøðóòàì âàêîë³öû. Ö³êàâà, øòî ¢ àôàðìëåíí³ êí³ã³ âûêàðûñòàíû øýðàã ôîòàçäûìêà¢ ç ïàõîäó, ÿê³ áû¢ çäçåéñíåíû ãýòûì³ ìÿñö³íàì³ ¢ëåòêó 2020 ã. ïàä ê³ðà¢í³öòâàì Åðìàë¸íêà Â³òîëüäà Àíòîíàâ³÷à. Âûäàòíà, øòî ³ ÿ ìå¢ ø÷àñöå áûöü ó ñêëàäçå ãýòàé ãðóïû, ç ïðûåìíàñöþ ïàçíàþ ôîòàçäûìê³, çðîáëåíûÿ ïàä÷àñ ïàõîäó. Íà íàøà ø÷àñöå ìû ïàñïåë³ çàñòàöü ó Áàðàäç³í³÷àõ òàëåíàâ³òàãà ìàñòàêà ßíà Ðûäç³êó, ÿê³ öÿïåð, íà æàëü, óæî íå æûâå. Àðûã³íàëüíàñöü ãýòàãà âûäàííÿ ìîæíà âûçíà÷àöü ðàçíàñòàéíûì³ êðûòýðûÿì³, ñÿðîä ÿê³õ âàðòà àäçíà÷ûöü ³ àäëþñòðàâàííå íà ôîòà ³ ³ëþñòðàöûÿõ òûõ ïîìí³êà¢ ã³ñòîðû³, ÿê³õ óæî íÿìà, àáî ÿê³ÿ áûë³ ïàçíåé ïàøêîäæàíûÿ. Ãýòà, íàïðûêëàä, äðà¢ëÿíàÿ êàïë³öà ¢ â. Êàìÿííîïîëëå (ïà÷. ÕÕ ñò.), öàãëÿíû áóäûíàê ñòàéí³ (ïà÷. ÕÕ ñò., òàì æà), àðûã³íàëüíàÿ ïå÷ ç êàôë³ ¢ ³íòýð'åðû ñÿäç³áû Ì³ðñê³õ (ê. Õ²Õ-ïà÷. ÕÕ ñò., òàì æà) ³ ³íøûÿ ïàìÿòê³ ëàêàëüíàé ã³ñòîðû³.

"Ñëàâóòàñö³ Ïàãîñöêàãà êðàþ" ¢ ïåðøóþ ÷àðãó ìîãóöü ïàñëóæûöü çåìëÿêàì, ÿê³ÿ çàõî÷óöü ñïàñö³ãíóöü òàÿìí³öû ñâàéãî êðàþ, ê³ðà¢í³êàì òóðûñòû÷íûõ ãðóï ³ íàñòà¢í³êàì, ÿê³ÿ ñêàðûñòàþöü àðûã³íàëüíûÿ ìàòýðûÿëû ¢ àäóêàöûéíà-ðýêðýàöûéíàé ïðàêòûöû äëÿ äàðîñëûõ ³ äçÿöåé, êðàÿçíà¢öàì, äëÿ ÿê³õ, ñÿðîä ³íøàãà, ãýòà êí³ãà ìîæà ñòàöü ïðûêëàäàì-ìàÿêîì ó ñòâàðýíí³ ïðàöû ïàäîáíàãà êøòàëòó, ñòóäýíòàì ÂÍÓ, ÏÒÂ, ÏÒÊ ³ âó÷íÿì øêîë, ÿê³ÿ ö³êàâÿööà àêàë³÷íàñöÿì³ ëàêàëüíàé ã³ñòîðû³ ³ òóðûñòû÷íàé ñïðàâàé - äûÿïàçîí ïðàäñòà¢ëåíûõ çäàáûòêà¢ âåëüì³ øûðîê³, òàìó êîæíû ìîæà çíàéñö³ ¢ ³ì íåøòà ñâà¸.

²ãàð Êàíäðàòîâ³÷,
ñÿáàð ã³ñòàðû÷íà-êðàÿçíà¢÷àãà ãóðòêà

* Á³áë³ÿãðàô³÷íàÿ ñïàñûëêà: Åðìàë¸íàê, Â.À. ×àðî¢íûõ âàíäðîâàê ïÿðñö¸íê³. Êí³ãà 3. Òóðûñòû÷íà-êðàÿçíà¢÷û ìàðøðóò "Ñëàâóòàñö³ Ïàãîñöêàãà êðàþ" / Â.À. Åðìàë¸íàê. - Ì³íñê : Êà¢÷ýã, 2021. - 138 ñ. : ³ë.

Íàâ³íû Ãåðìàí³³

Ó Ãåðìàí³³ - "ïàíäýì³ÿ íåïðûø÷ýïëåíûõ"

Ó Ãåðìàí³³ ïàãàðøàåööà ñ³òóàöûÿ ç êàðîíàâ³ðóñàì. Âàêöûíàöûþ ïðàéøë³ òîëüê³ 66% íàñåëüí³öòâà, ³ öÿïåð êðà³íà ïåðàæûâàå ÷àöâ¸ðòóþ õâàëþ êàðîíàâ³ðóñà.

Óëàäû Ãåðìàí³³ çàÿâ³ë³, øòî íàá³ðàå æàõë³âûÿ àáàðîòû "ïàíäýì³ÿ íåïðûø÷ýïëåíûõ", ïàâåäàìëÿå korrespondent.net.

Øï³òàë³çàöûé ³ ñìÿðîòíûõ âûïàäêà¢ àä COVID-19 ó êðà³íå ñòàëà áîëüø, òàìó øòî íåìöû íå ñïÿøàþööà âàêöûíàâàööà àä êàðîíàâ³ðóñà.

Ì³í³ñòð àõîâû çäàðî¢ÿ Ãåðìàí³³ Éåíñ Øïàí ïàïÿðýäç³¢, øòî ïàíäýì³ÿ ÿø÷ý äàë¸êàÿ àä çàâÿðøýííÿ.

- Öÿïåð ìû ïåðàæûâàåì ìàñàâóþ ïàíäýì³þ íåïðûø÷ýïëåíûõ. Êàë³ á áîëüø ëþäçåé çðàá³ë³ âàêöûíàöûþ, ó àääçÿëåííÿõ ³íòýíñ³¢íàé òýðàï³³ áûëî á ìåíø ïàöûåíòà¢ ç êàðîíàâ³ðóñàì, - ñêàçà¢ ¸í.

Íåêàëüê³ íÿìåöê³õ êë³í³ê çàíåïàêîåíû ç íàãîäû ïàâåë³÷ýííÿ êîëüêàñö³ ïàöûåíòà¢ ç êàðîíàâ³ðóñàì. Ó ñåðàäó ¢ëàäû ïàâåäàìëÿë³ ïðà 2220 ïàöûåíòà¢, ÿê³ÿ çíàõîäçÿööà íà ëîæêàõ ³íòýíñ³¢íàé òýðàï³³. Àêðàìÿ òàãî, çà àïîøí³ òûäçåíü ó Ãåðìàí³³ àä êàðîíàâ³ðóñà ïàìåðë³ 666 ÷àëàâåê.

Ê³ðà¢í³ê íÿìåöêàãà àãåíöòâà ïà áàðàöüáå ç õâàðîáàì³ ³ ïðîô³ëàêòûêàé ²íñòûòóòà Ðîáåðòà Êîõà Ëîòàð Â³ëåð íàçâࢠíÿäà¢í³ ðîñò ïàêàçû÷ûêࢠ³íô³êàâàííÿ æàõë³âûì:

- ×àöâ¸ðòàÿ õâàëÿ ðàçâ³âàåööà ìåíàâ³òà òàê, ÿê ìû àñöåðàãàë³ñÿ, òàìó øòî âàêöûíó àòðûìàëà ìàëà ëþäçåé, - ñêàçà¢ Â³ëåð.

Ïðàöýíò âàêöûíàâàíàãà íàñåëüí³öòâà ¢ Ãåðìàí³³ ôàêòû÷íà íå çìÿí³¢ñÿ çà àïîøí³ ìåñÿö ³ ñêëàäàå 66%. Ó ³íøûõ å¢ðàïåéñê³õ êðà³íàõ ïàêàç÷ûê³ âàêöûíàöû³ çíà÷íà âûøýéøûÿ.

korrespondent.net.

Ó Ãåðìàí³³ âûñòóïàþöü çà íàéõóò÷ýéøû çàïóñê "Ïà¢íî÷íàãà ñòðóìåíÿ - 2"

Ó ÔÐÃ çàêë³êàë³ ÿê ìàãà õóò÷ýé çàïóñö³öü ãàçàïðàâîä "Ïà¢íî÷íû ñòðóìåíü - 2", êàá ñòàá³ë³çàâàöü öýíû íà ãàç. Ç òàêîé ïðàïàíîâàé óñòóï³¢ ê³ðà¢í³ê Õðûñö³ÿíñêà-ñàöûÿëüíàãà ñàþçà (ÕÑÑ) ÔÐÃ Ìàðêóñ Çþäýð. Ïà ÿãî ñëîâàõ, òðóáàïðàâîä ñòࢠáû "íàäçåéíûì çàêëàäàì òàãî, øòî ¢ Ãåðìàí³³ áóäçå ñòàá³ëüíàÿ ïðàïàíîâà ãàçó". Ïðû ãýòûì Çþäýð ïàäêðýñë³¢, øòî ëþäç³ ÷àêàþöü õóòêàãà ðàøýííÿ ïûòàííÿ. Ïà ìåðêàâàíí³ ýêñïåðòà¢, çàïóñê òðóáàïðàâîäà ñàïðà¢äû ðàçðàäç³¢ áû ñ³òóàöûþ íà ãàçàâûì ðûíêó Å¢ðîïû ³ öàíà áîëüø íå äàõîäç³ëà á äà òàê³õ "ñïåêóëÿòû¢íûõ çíà÷ýííÿ¢.

- Ïàòðàáóåööà ðàçóìíàÿ ñòðàòýã³ÿ ïà àðãàí³çàöû³ ýíåðãàçàáåñïÿ÷ýííÿ. Äëÿ ãýòàãà ìàå ñýíñ õóò÷ýé çàïóñö³öü "Ïà¢íî÷íû ñòðóìåíü - 2", ïàêîëüê³ ãýòà ïàñïðûÿå ñòàá³ë³çàöû³ öýíࢠíà ãàç. Ìû íå ìîæàì áÿçäçåéí³÷àöü ³ ïðîñòà ãëÿäçåöü, ÿê öýíû íà ãàç ðàñòóöü ïåðàä ïà÷àòêàì õàëîäíàé ç³ìû. Ãýòà ¢ òûì ë³êó áóäçå õàëîäíàé ç³ìîé äëÿ êààë³öû³ ÑÄÏÃ (Ñàöûÿë-äýìàêðàòû÷íàé ïàðòû³ Ãåðìàí³³), çÿë¸íûõ ³ ÑâÄÏ (Ñâàáîäíàé äýìàêðàòû÷íàé ïàðòû³) - ëþäç³ ÷àêàþöü õóòêàãà ðàøýííÿ ïûòàííÿ, - ñêàçࢠÇþäýð.

Ïà ÿãî ñëîâàõ, ðàñ³éñêà-å¢ðàïåéñê³ ïðàåêò ñòࢠáû íàäçåéíàé àñíîâàé äëÿ ñòàá³ëüíàãà àòðûìàííÿ áëàê³òíàãà ïàë³âà Ãåðìàí³ÿé.

Ó ñâàþ ÷àðãó, ñòàðøûíÿ Óñõîäíÿãà êàì³òýòà ýêàíîì³ê³ ÔÐÃ Îë³âåð Õåðìåñ ïàä÷àñ êë³ìàòû÷íàé êàíôåðýíöû³ ¢ Ãëàçãà íàçâࢠòðóáàïðàâîä àäíûì ç ñàìûõ ñó÷àñíûõ ³íôðàñòðóêòóðíûõ ïðàåêòࢠ³ çàÿâ³¢, øòî òàðìàç³öü çàïóñê "Ïà¢íî÷íàãà ñòðóìåíÿ - 2" ïà ïàë³òû÷íûõ ìàòûâàõ áûëî á çóñ³ì êàíòðïðàäóêòû¢íà.

Öÿïåð ³äçå ïðàöýñ ñåðòûô³êàöû³ òðóáàïðàâîäà. 26 êàñòðû÷í³êà íÿìåöêàå Ì³í³ñòýðñòâà ýêàíîì³ê³ ïàâåäàì³ëà, øòî ïà âûí³êàõ ïðàâåäçåíàãà âåäàìñòâàì àíàë³çó âûäà÷à ñåðòûô³êàòà *"íå ñòàâ³öü ïàä ïàãðîçó áÿñïåêó ïàñòàâàê ãàçó ¢ Ãåðìàí³þ ³ Å¢ðàïåéñê³ ñàþç"*, òàìó ñåðòûô³êàöûÿ ïðàåêòà áóäçå ïðàöÿãíóòà. Ïà äàäçåíûõ âåäàìñòâà, ãýòû ïðàöýñ, ïà÷àòû ¢ âåðàñí³, ìîæà äî¢æûööà äà ÷àòûðîõ ìåñÿöà¢. Ó ïðýñ-ðýë³çå ì³í³ñòýðñòâà àäçíà÷àëàñÿ òàêñàìà, øòî ïåðàä àíàë³çàì áûë³ ïðàâåäçåíû êàíñóëüòàöû³ ç ³íøûì³ êðà³íàì³ ÅÑ.

Ïàâîäëå ÑÌ².

¹ 45 (1560) 11 Ë²ÑÒÀÏÀÄÀ 2021 ã.

НАША СЛОВА

Cûìîí Áàðûñ

Áðàòû-àñâåòí³ê³ - íàø íàöûÿíàëüíû ãîíàð

(Ìàòýðûÿëû äëÿ øêîëüíàãà êàá³íåòà ã³ñòîðû³ êóëüòóðû)

Çà àïîøí³ÿ äâà ñòàãîääç³ íåêàëüê³ áðàòî¢ ç ðîçíûõ ðîäà¢, øòî æûë³ ¢ íàøàé êðà³íå, ïàê³íóë³ çíà÷íû ñëåä ó ã³ñòîðû³ Áåëàðóñ³. Ë³÷ó, øòî êîæíû íàñòà¢í³ê ã³ñòîðû³ ³ áåëàðóñêàé ìîâû ³ ë³òàðàòóðû ïàâ³íåí âåäàöü ³õ ïðîçâ³ø÷û ³ òîå, øòî ÿíû çðàá³ë³ äëÿ Ðàäç³ìû. ßíû âÿäîìû íåòîëüê³ ÿê íàâóêî¢öû, äçåÿ÷û êóëüòóðû, àëå ³ ÿê ãðàìàäñê³ÿ äçåÿ÷û. Íà æàëü, ë¸ñû áðàòî¢ Öâ³êåâ³÷à¢, Ë¸ñ³êà¢ ³ Ëóöêåâ³÷à¢ íåçàéçäðîñíûÿ, áî ÿíû ïàöÿðïåë³ çà ãðàìàäñêóþ äçåéíàñöü ³ áåëàðóñàçíà¢ñòâà, ñòàë³ àõâÿðàì³ ñòàë³íñê³õ ðýïðýñ³é. Çàïîìí³öå ³õ ïðîçâ³ø÷û ³ ³ì¸íû, ÿê³ÿ ç'ÿ¢ëÿþööà íàøûì íàöûÿíàëüíûì ãîíàðàì.

Àëüõ³ìîâ³÷û, ìàñòàê³: ***Êàç³ì³ð*** (1840, â. Äóáðàâà Ë³ñêà¢ñêàãà ïàâ., öÿïåð Ø÷ó÷ûíñê³ ð-í - 1916, Âàðøàâà) ³ ***Ã³ÿöûíò*** (1841, â. Äóáðàâà - ïàñëÿ 1897, Ôðàíöûÿ) *Äàì³í³êàâ³÷û.*

Áÿëûí³öê³ÿ-Á³ðóë³: *Àëÿêñåé* (1864, â. Êàðàë¸âà Àðøàíñêàãà ïàâ. - 1937, Ëåí³íãðàä) - âó÷îíû-íàòóðàë³ñò, ïàäàðîæí³ê ³ ***Áàðûñ*** (1875, â. Êàðàë¸âà - 1918, ã. Â³öåáñê) - ðýë³ã³éíû äçåÿ÷, *Àíäðýåâ³÷û.* Àáîäâà áûë³ ðýïðýñàâàíû, Áàðûñ ðàññòðàëÿíû.

Áàñàëûã³ ðýâàëþöûÿíåðû: ***Äç³ì³òðûé*** (1884, â. Âàðêàâ³÷û Ñëóöêàãà ð-íà - 1969, ã. Ìàñêâà) - ñöýíàðûñò, ðýæûñ¸ð ³ æóðíàë³ñò ***Êàíñòàíö³í*** (1887, â. Âàðêàâ³÷û Ñëóöêàãà ð-íà - 1963), *Ì³êàëàåâ³÷û.*

Áàñàëûã³ ìàñòàê³: ***Óëàäç³ì³ð*** (1940, ã. Ñëóöê - 2020) ³ ***Ì³õà³ë*** (í. 1942, ã. Ñëóöê), *Ñàìîéëàâ³÷û.*

Ãàðà¢ñê³ÿ ãåðáà "Êîðâàá" ìàñòàê³: ***Àïàë³íàð*** (1833, ìà¸íòàê Óáîðê³ ²ãóìåíñêàãà ïàâ., öÿïåð â¸ñêà ¢ Äóêîðñê³ì ñ/ñ Ïóõàâ³öêàãà ð-íà - 1900), ***²ïàë³ò*** (1828, Óáîðê³ - ïàñëÿ 1864), ***Ã³ëÿðûé*** (1847, ìà¸íòàê Óáîðê³ ïàñëÿ 1875), *Ã³ëÿðûåâ³÷û.*

Ãàðýöê³ÿ: ***Ãà¢ðûëà*** (1900, â. Áàãàöüêà¢êà Ìñö³ñëà¢ñêàãà ð-íà - 1988) - àêàäýì³ê, âó÷îíû-ãåîëàã, ***Ìàêñ³ì*** (1893, â. Áàãàöüêà¢êà Ìñö³ñëà¢ñêàãà ð-íà - 1938) - ï³ñüìåíí³ê, *²âàíàâ³÷û.*

Ã³ëåâ³÷û: ïàýò, ô³ëîëàã ***Í³ë*** (1931, â. Ñëàáàäà Ëàãîéñêàãà ð-íà-2016, ã. Ìåíñê) ³ ïðàçà³ê ***Ì³êîëà Ã³ëü*** (í. 1936), *Ñûìîíàâ³÷û.*

Ãðûöêåâ³÷û ã³ñòîðûê³, êðàÿçíà¢öû: ***Àíàòîëü*** (1929, Ìåíñê - 2015, Ìåíñê) ³ ***Âàëÿíö³í*** (1933, Ìåíñê - 2013, Ñàíêò-Ïåöÿðáóðã), *Ïÿòðîâ³÷û.*

Äàí³ëîâ³÷ *Àíòîí* *Ì³õàéëàâ³÷* (ïàýò **ßíêà Çîëàê**, 14.11.1912, â. Ëó÷í³ê³ Ñëóöêàãà ïàâ. - 20.12. 2000, Íüþ-Äæýðñ³, ÇØÀ) ³ **ßöýâ³÷ *Àëÿêñàíäð*** *Õâåäàðàâ³÷* (ï³ñüìåíí³ê **Àëåñü Ç ìàãàð**, 01.10.1903, â. Öàðîâêà Ñëóöêàãà ïàâ. - 1995, Ôëàðûäà, ÇØÀ). Áðàòû òîëüê³ ïà ìàö³.

Äûáî¢ñê³ÿ ãåðáà "Íàëå÷" - âó÷îíûÿ-ïðûðîäàçíà¢öû: ***Áåíÿäç³êò*** (1833, ìà¸íòàê Àäàìàðûí Â³ëåéñêàãà ïàâ., öÿïåð Ìàëàäçå÷àíñêàãà ð-íà - 1930), ***Óëàäç³ñëà¢*** (1838, ìà¸íòàê Àäàìàðûí - 1910), *²âàíàâ³÷û.*

Àíàòîëü Ãðûöêåâ³÷

Âàëÿíö³í Ãðûöêåâ³÷

Âåëüñê³ÿ ãåðáà "Ïåëåø": ***Ì³õà³ë*** (1831, â. Äóáç³÷û Ïóõàâ³öêàãà ð-íà - 1904)-êàìïàç³òàð, ï³ñüìåíí³ê ³ ***Àëÿêñàíäð*** 1834, â. Äóáç³÷û Ïóõàâ³öêàãà ð-íà - 1916) - ã³ñòîðûê, ë³òàðàòóðàçíàâåö, êðàÿçíà¢öà, ïóáë³öûñò, ïàýò, ïåðàêëàä÷ûê, ïàýò, ïðàçà³ê, *Êàðëàâ³÷û.*

Åðìàëîâ³÷û: ***Âàëÿíö³í*** *²âàíàâ³÷* (1925, â. Ìàëûÿ Íàâàñ¸ëê³, Êîéäàíà¢ñê³ ð-í, Ìåíñêàÿ àêðóãà, ÁÑÑÐ - 2004, Ìàã³ë¸¢) - àêö¸ð ³ ***Ì³êîëà*** *²âàíàâ³÷* (1921, â. Ìàëûÿ Íàâàñ¸ëê³, Êîéäàíà¢ñê³ ð-í Ìåíñêàé âîáë., öÿïåð Äçÿðæûíñê³ ð-í - 2000, Ìåíñê) - ã³ñòîðûê, ïóáë³öûñò, ï³ñüìåíüí³ê ³ ïàýò. Ì³êîëà âûêàðûñòî¢âà¢ ïñå¢äàí³ìû: **Ñûìîí Áåëàðóñ, Ì. Åðìîëîâ, ß. Ì³êàëàå¢, Ì³êîëà Íàâàñåëåö, Ì. ßðìîëà¢.**

²âàíî¢ñê³ÿ: ***Âàöëà¢*** (1880, ôàëüâ. Ëÿá¸äêà, öÿïåð ó ìåæàõ â. Ãàëàâ³÷ïîëå Ø÷ó÷ûíñêàãà ð-íà - 1943, Ìåíñê) - âûäàâåö, äîêòàð òýõí³÷íûõ íàâóê, ***Òàäýâóø*** (1882, òàì æà -1970, ã. Êî¢íÿ) - ë³òî¢ñê³ á³¸ëàã ³ ñÿñòðà ***Àëåíà*** (1885, òàì æà-1973) - áåëàðóñàçíà¢öà, *Ëåàíàðäàâ³÷û.*

Êàâàëå¢ñê³ÿ: ***Àëÿêñàíäð*** (1840, â. Øóñöÿíêà Äûíàáóðñêàãà ïàâ. Â³öåáñêàé ãóá.-1901) - ðóñê³ á³¸ëàã ³ ýìáðû¸ëàã, áðàò ïàëåàíòîëàãà-ýâàëþöûÿí³ñòà ***Óëàäç³ì³ðà*** (1842, â. Øóñöÿíêà - 1883, ã. Ìàñêâà), *Àíóôðûåâ³÷û.* Óëàäç³ì³ð Êàâàëå¢ñê³ - ìóæ Ñîô'³ Êàâàëå¢ñêàé (âÿäîìàãà ìàòýìàòûêà).

Êàë³íî¢ñê³ÿ ãåðáà "Êàë³íîâà": ***Â³êòàð Îòàí*** (1833, â. Ìàñòà¢ëÿíû Ãàðàäçåíñêàãà ïàâ., öÿïåð Áåëàñòîöêàãà ïàâ., Ïîëüø÷à - 1862, ô. ßêóøî¢êà, êàëÿ Ñâ³ñëà÷û) - ã³ñòîðûê, àðõåîãðàô, á³áë³ÿô³ë, ³ ***Êàñòóñü Â³íöýíò*** (1838, Ìàñòà¢ëÿíû -1864, ã. Â³ëüíÿ) - ïóáë³öûñò, ïàýò, *Ñûìîíàâ³÷û.* ²äýîëàã³ ïà¢ñòàííÿ 1863 ã.

Êàñîâ³÷û: ***²ãíàöûé*** (1808, ã. Ïîëàöê-1878, Ñàíêò-Ïåöÿðáóðã) - ô³ëîëàã, ïðàôåñàð Âàðøà¢ñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà, ÿãî áðàò ñàíñêðûòîëàã ***Êàýòàí*** (18³4, Â³öåáñêàÿ ãóá. - 1883, Âàðøàâà), *Àíäðýåâ³÷û.*

Êàñòðàâ³öê³ÿ ãåðáà "Áàéáóçà": ìàñòàê ***Êàç³ì³ð Ðàôàë*** (ïàýò ***Êàðóñü Êàãàíåö***, 29.01(10.02) 1868, Òàáîëüñê, Ðàñ³éñêàÿ ³ìïåðûÿ - 20.05.1918, â. Ïðûìàã³ëëå, Ìåíñê³ ïàâ. (öÿïåð â. Þö³, Äçÿðæûíñê³ ð-í, Ìåíñêàÿ âîáë.) ³ ëåêàð, ãðàìàäñê³ äçåÿ÷ ***Àìáðîç³é Ñàìóýëü*** (1871, Òàáîëüñê -1937), *Êàðëàâ³÷û.*

Êîñìà÷û, ã³ñòîðûê³: ***Ãåíàäçü*** (1953, â. Òàëü³ Ìàëàäçå÷àíñêàãà ð-íà - 2016) ³ ***Âåí³ÿì³í*** (íàð. 1959, â. Òàëü³), *Àðêàäçåâ³÷û.*

Êðàøý¢ñê³ÿ ãåðáà "ßñòðàáåö": ìàñòàê, ôàòîãðàô ***Ëþöûÿí*** (1820, ì. Ïðóæàíû Ãàðàäçåíñêàé ãóá. - 1892, Ãàíÿòû÷û àáî ßàë³í), ï³ñüìåíí³ê ***Þçàô ²ãíàöû*** (1812, ã. Âàðøàâà - 1887, ã. Æýíåâà, Øâåéöàðûÿ) ³ ï³ñüìåíí³ê, á³áë³ÿô³ë ***Êàÿòàí*** (1827, ìà¸íòàê Äî¢ãàÿ Ïðóæàíñêàãà ïàâ. Ãàðàäçåíñêàé ãóá. - 1896, Ñòàðû Êóï³í Ãàðàäçåíñêàé ãóá.) - ñûíû *ßíà Êðàøý¢ñêàãà ³ Çîô'³ Ìàëüñêàé.*

Ëàñòî¢ñê³ÿ: ï³ñüìåíí³ê, ã³ñòîðûê ***Âàöëà¢*** (1883, çàñö. Êàëåí³êà¢, öÿïåð Ãëûáîöê³ ð-í - 1938) ³ ïóáë³öûñò **Ãëåáàê³-Ëàñòî¢ñê³** ***Þñòûí*** (***Þðûé***, êàëÿ 1870 - ïàñëÿ 1931), *Þñòûíàâ³÷û.*

Ë¸ñ³ê³, ìîâàçíà¢öû: ***ßçýï*** (***²îñ³ô***, 1883, â. Ì³êàëàå¢ø÷ûíà Ñòà¢ïåöêàãà ð-íà - 1940, Ñàðàòà¢) ³ ***Àíòîí*** (1872, â. Ì³êàëàå¢ø÷ûíà - 1949, â. Ì³êàëàå¢ø÷ûíà), *Þð'åâ³÷û.*

Ë³ñû: ôàëüêëàðûñò ***Àðñåíü*** (4.02.1934, â. Â¸òõàâà Çàëåñêàãà ñ/ñ Ñìàðãîíñêàãà ð-íà - 28.05.2018, Ìåíñê) ³ ³íæûíåð, âó÷îíû ýêàëîã³³ ***Ëåàí³ä*** (íàð. 24.03.1940, â. Â¸òõàâà Ñìàðãîíñêàãà ð-íà), *Ñÿðãååâ³÷û.*

Ë³òâ³íîâ³÷û: ô³ëîñàô ***Àëÿêñàíäð*** (1947, â. Ëþáàíü Â³ëåéñêàãà ð-íà - 1990) ³ ôàëüêëàðûñò ***Àíàòîëü*** (íàð. 1951, â. Ëþáàíü Â³ëåéñêàãà ð-íà), *Ô¸äàðàâ³÷û.*

Ëóöêåâ³÷û, ãåðáà "Íàâ³íà": âûäàâöû, ãðàìàäñê³ÿ äçåÿ÷û, ã³ñòîðûê³: ***²âàí*** (***ßíêà***, 1881, ã. Øà¢ëÿé, Ë³òâà-1919) ³ ***Àíòîí,*** 1884, ã. Øà¢ëÿé - 1946?), *²âàíàâ³÷û.*

Ëûñû: ***Ëÿâîí*** (***Ëåàí³ä***, 1929, ìÿñö. Ìàã³ëüíàå Óçäçåíñêàãà ð-íà - 2021, Ìåíñê) - ã³ñòîðûê ³ ***Ãåíàäçü*** (í. 1935, ìÿñö. Ìàã³ëüíàå Óçäçåíñêàãà ð-íà) - àêàäýì³ê, âó÷îíû-ýêàíàì³ñò, *Ì³õàéëàâ³÷û.*

Ìàìîí³÷û ãåðáà "Ë³ñ": ***Êóçüìà*** (?-1607) ³ ***Ëóêàø*** (?-1606), *²âàíàâ³÷û* - êóïöû, äðóêàðû ³ ãðàìàäñê³ÿ äçåÿ÷û Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà. Ïðû ³õ äîìå ¢ Â³ëüí³ ¢ 1574 -1623 ãàäàõ ³ñíàâàëà çàñíàâàíàÿ íà ³õí³ÿ ñðîäê³ äðóêàðíÿ "Äîì Ìàìîí³÷à¢", ó ÿêîé çà ÷àñ ³ñíàâàííÿ âûéøëà àä 80 äà 100 êí³ã. Ó ñÿì'³ ²âàíà Ìàìîí³÷à áûë³ òðû ñûíû -***Áàãäàí, Êóçüìà*** ³ ***Ëóêà.*** Áàãäàí çàéìà¢ñÿ êóïåöêàé ñïðàâàé, Êóçüìà ³ Ëóêà (Ëóêàø) äî¢ã³ ÷àñ çàéìàë³ñÿ âûäàâåöêàé äçåéíàñöþ.

Ëåàí³ä Ë³ñ

Ãåíàäçü Ë³ñ

Ì³öêåâ³÷û: ***Àäàì Áåðíàðä*** (1798, õóò. Çàâîññå Íàâàãðàäñêàãà ïàâ., öÿïåð Áàðàíàâ³öê³ ð-í - 1855, ã. Ñòàìáóë) - ïàýò ³ ***Þëüÿí Àëÿêñàíäð*** (1801, ã. Íàâàãðàäàê - 1871, ìà¸íòàê Õóáåðíÿ Äðàã³÷ûíñêàãà ð-íà) - ïðàôåñàð ïðàâà. ²õ áàöüêà - *Ì³êàëàé Ì³öêåâ³÷.*

Ì³öêåâ³÷û: ***Êàñòóñü*** (1882, â. Ì³êàëàå¢ø÷ûíà Ñòà¢ïåöêàãà ð-íà - 1956, Ìåíñê) ³ ***Ì³õàñü*** (1897, â. Ì³êàëàå¢ø÷ûíà Ñòà¢ïåöêàãà ð-íà - 1991, Íüþ-¨ðê), *Ì³õàéëàâ³÷û* - ãýòà ïàýò **ßêóá Êîëàñ** ³ äçåÿ÷ êóëüòóðû **Àíòîñü Ãàë³íà**.

Ïóñëî¢ñê³ÿ ãåðáà "Øàë³ãà" êàëåêöûÿíåðû, àìàòàðû ìàñòàöòâà¢, ô³ëàíòðîïû: ***Ôðàíö³øàê Êñàâåðû*** (1806, â. Ïåñê³ Ñëîí³ìñêàãà ïàâ. Ãàðàäçåíñêàé ãóá., öÿïåð àãðàãàðàäîê Áÿðîçà¢ñêàãà ð-íà Áåðàñöåéñêàé âîáë. - 1874, ã. Âàðøàâà) ³ ***Âàíäàë³í*** (1814 - 1884) - íóì³çìàò, *Âîéöåõàâ³÷û.* ßíû ìåë³ ñâîé ïàëàö ó Êîñàâå.

Ñà÷àíê³: ***Áàðûñ*** (1936, â. Âÿë³ê³ Áîð Õîéí³öêàãà ð-íà - 1995, ã. Ìåíñê) - ï³ñüìåíí³ê, ***²âàí*** (íàð. 1938, â. Âÿë³ê³ Áîð Õîéí³öêàãà ð-íà) - ã³ñòîðûê ³ ***Àëåñü*** (íàð.1940, â. Âÿë³ê³ Áîð) - æóðíàë³ñò, *²âàíàâ³÷û.*

Ñòàíêåâ³÷û: ***Àäàì*** (06.01. 1892, â. Àðëÿíÿòû Ñìàðãîíñêàãà ð-íà - 29.11.1949, ã. Òàéøýò, ²ðêóöêàÿ âîáë.) - âûäàâåö, ã³ñòîðûê, ïóáë³öûñò ³ ìîâàçíà¢öà, ã³ñòîðûê ***ßí*** (***ßíêà***, 26.11.1891, â. Àðëÿíÿòû Ñìàðãîíñêàãà ð-íà - 16.08.1976, Õîòàð, ÇØÀ) - ñòðûå÷íûÿ áðàòû. Ïñå¢äàí³ìû Àäàìà: **À. Ñàêàë³íñê³; Ñîêîëèíñêèé**; êðûïòàí³ìû: **À.Ñ.; À.Ñò.; Àä.Ñ.; Àä.Ñò-³÷.**

Ñòàïîâ³÷û: ***Àëüá³í*** (**Óëàäç³ì³ð Çàãîðñê³**,1894, â. Áàðàí³ Àñòðàâåöêàãà ð-íà-1934, Â³ëüíÿ) - ìóçû÷íû äçåÿ÷, ïóáë³öûñò ³ ***Êàñòóñü*** (â. Áàðàí³ Àñòðàâåöêàãà ð-íà, 1890-1926, Â³ëüíÿ) - ïàýò **Êàç³ì³ð Ñâàÿê**, *Ìàöâååâ³÷û.*

Òûøêåâ³÷û ãåðáà "Ëÿë³âà", ã³ñòîðûê³, êàëåêöûÿíåðû: ***Êàíñòàíö³í*** (1806, ìÿñò. Ëàãîéñê - 1868) ³ ***ß¢ñòàõ*** (***ßñòàô³é***, 1814, ìÿñò. Ëàãîéñê - 1873), *Ï³ÿâ³÷û.*

Õëÿáöýâ³÷û: ***ß¢ãåí*** (1884, ìÿñò. Æûðîâ³÷û Ñëîí³ìñêàãà ïàâ. - 1955, ã. Ìàñêâà) - êí³ãàâûäàâåö, ³ ***Óëàäç³ì³ð*** (1894, ìÿñò. Æûðîâ³÷û Ñëîí³ìñêàãà ïàâ. - 1917, ã. Ïåòðàãðàä) - ïóáë³öûñò, óäçåëüí³ê íàöûÿíàëüíàãà ðóõó, *²âàíàâ³÷û.*

Óðóáëå¢ñê³ÿ ãåðáà "Ñëåïàâðîí": ***Æûã³ìîíò*** (***Çûã³ìóíò***, 1845, ã. Ãàðîäíÿ - 1888, ã. Êðàêà¢) - ô³ç³ê, ***Ýäóàðä*** (Ýäâàðä Â³íöýíò, 1848, ã. Ãàðîäíÿ -1892, Ñ Ï á.) - õ³ì³ê ³ ***Âàëåðûé*** (1836, ì. Æàëóäîê Ë³äñêàãà ïàâ. -1908, Ôðàíöûÿ)-äçåÿ÷ ì³æíàðîäíàãà ðýâàëþöûéíàãà ðóõó, *Àíòîíàâ³÷û.*

Õîäüêî ãåðáà "Êàñöåøà": ***Àëÿêñàíäð*** (1804, ìÿñò. Êðûâ³÷û Â³ëåéñêàãà ïàâ. - 1891) - ïàýò, ôàëüêëàðûñò, ñëàâ³ñò, óñõîäàçíà¢öà, ***Ì³õàë*** (1808, ìÿñò. Êðûâ³÷û Â³ëåéñêàãà ïàâ. - 1879) - ïàýò, ïåðàêëàä÷ûê, ***²îñ³ô*** (***ßçýï***; 1800, ìÿñò. Êðûâ³÷û - 1881, Òûôë³ñ) - ðàñ³éñê³ ãåàäýç³ñò, ãåîãðàô ³ êàðòîãðàô, *ßíàâ³÷û.*

Õðóöê³ÿ, ìàñòàê³: ***²âàí*** (1810, ì. Óëà Áåøàíêîâ³öêàãà ð-íà - 1885), ***Àíäðýé*** (1829 - ?), *Ôàì³÷û.*

Öâ³êåâ³÷û: ã³ñòîðûê, þðûñò ***Àëÿêñàíäð*** (1888, ã. Áåðàñöå - 1937) ³ ïóáë³öûñò ***²âàí Òðûçíà*** (1891, Áåðàñöå - 1938), *²âàíàâ³÷û.*

Öûõàíîâ³÷û: ***Âàëÿíö³í*** (28.08.1909, ã. Â³ëüíÿ - 25.08.1978) - ñêóëüïòàð ³ ***ß¢ãåí*** (1911, ñò. Äæóíàëû, Êàçàõñòàí - 2005, ã. Ìåíñê) - ìàñòàê, *Ì³êàëàåâ³÷û.* ßãî ñûí - Ãåíðûõ ß¢ãåíàâ³÷ Öûõàíîâ³÷ (íàð. 1937, ã. Ìåíñê) - ìàñòàê.

ßíóøêåâ³÷û: ***Àäîëüô Ì³õàë Âàëÿð'ÿí Þë³ÿí*** (1803, ã. Íÿñâ³æ - 1857, â. Äçÿã³ëüíà Äçÿðæûíñêàãà ð-íà) - ïàäàðîæí³ê, ï³ñüìåíí³ê ³ ***ß¢ñòàô*** (1805, â. Ïðóñû Ñàë³ãîðñêàãà ð-íà - 1874) - êí³ãàâûäàâåö, *Ì³õàéëàâ³÷û.*

ßíóøêåâ³÷û: ***Ôåë³êñ*** (íàð. 1954 , ìÿñò. Ðàêà¢ Âàëîæûíñêàãà ð-íà) - ìàñòàê, ***ßçýï*** (íàð. 1959, ìÿñò. Ðàêà¢) - ë³òàðàòóðàçíàâåö, ï³ñüìåíí³ê ³ ***Âàëÿð'ÿí*** (íàð. 1962, ìÿñò. Ðàêà¢) - ñêóëüïòàð, *ßçýïàâ³÷û.*

Â¸ñêà Àðëÿíÿòû Ñìàðãîíñêàãà ðà¸íà - ðàäç³ìà àñâåòí³êà¢ ³ ãðàìàäñê³õ äçåÿ÷à¢ **Ñòàíêåâ³÷à¢.** Òóò íàðàäç³ë³ñÿ 4 ñëàâóòûÿ àñîáû: ***Àäàì Â³êåíöüåâ³÷*** (1892 - 1949), âûäàâåö, ïóáë³öûñò, ñâÿòàð; ***Ñòàí³ñëà¢ ßçýïàâ³÷*** (1907-1980), ô³ëîñàô, æóðíàë³ñò; ***Ñòàí³ñëà¢ Ëÿâîíàâ³÷*** (1886 - 1964), âûäàâåö, ïàýò; ***ßí*** (1891-1976), ìîâàçíàâåö, ã³ñòîðûê, ãðàìàäñê³ äçåÿ÷ ó ýì³ãðàöû³.

Àëåñü Ñ² ÌÀÊÎ¡

"Àïà÷û!" ïðàç 30 ãàäî¢

Ñóðîâàÿ, àëå ïðûãîæàÿ ïàýç³ÿ æûööÿ ëåãåíäàðíàãà íàðîäà

"Àïà÷û!" - ãýòû âîêë³÷ áåçë³÷ ðàçî¢ ïðûìóøà¢ ïàäàðîæí³êà¢ ïà Äç³ê³ì Çàõàäçå õàïàööà çà çáðîþ, à ³õ ñýðöû - ë³õàìàíêàâà á³ööà, ðîçóì - ðûõòàâàööà äà ãîðøàãà. Ìàëåíüê³ÿ ãðóïû àïà÷ñê³õ ïàðòûçàí òðûìàë³ ¢ ïàñòàÿííûì íàïðóæàíí³ æûõàðî¢ ðàí÷ýðûé ³ ìÿñòý÷êà¢, ãàðíÿöê³õ ïàñ¸ëêà¢, ñàëäàòà¢ ó ïðýñ³äû¸ñ³ ôàðòàõ. ßíû áûë³ ñóïðàöü óñ³õ, ³ ¢ñå áûë³ ñóïðàöü ³õ: ³ñïàíöû, ïîòûì ìåêñ³êàíöû, à ïàçíåé àìåðûêàíöû; ³õ âîðàãàì³ áûë³ ³ ³íäçåéöû: ïóýáëà, êàìàí÷û, þòà... ßíû âàðàãàâàë³ íàâàò ïàì³æ ñàáîé. Íå âû ïàäêîâàà ñàìî ñëîâà "àïà÷û" ïàõîäç³ëà ç ìîâû ³õ ñóñåäçÿ¢ çóí’³ ³ àçíà÷àëà "âîðàã³"...

²õ íàçûâàë³ "ëþòûì", "äç³ê³ì", "âàÿ¢í³÷ûì" ïëåìåì, "ñàìûì êåïñê³ì ó Ïà¢íî÷íàé Àìåðûöû". ²õ ³ìÿ çðàá³ëàñÿ ñ³íîí³ìàì óïàðòàñö³, õ³òðàñö³ ³ æîðñòêàñö³, çëà÷ûííàñö³. Ãýòû ñòýðýàòûï ðàñïà¢ñþäç³¢ñÿ ïà ñâåöå. Ó Ïàðûæû "àïà÷àì³" ïà÷àë³ íàçûâàöü êðûì³íàëüí³êà¢... Àëå äëÿ êàãîñüö³ ãýòûÿ ëþäç³ áûë³ ³ "àðëàì³ Ïà¢äí¸âàãà Çàõàäó"! ßíû ñòàë³ íàéáîëüø ÷àñòûì³ ïåðñàíàæàì³ ¢ âåñòýðíàõ - ë³òàðàòóðíûõ ³ ê³íåìàòàãðàô³÷íûõ. Àäç³í ç áàöüêî¢ æàíðó - íÿìåöê³ ï³ñüìåíí³ê Êàðë Ìàé ñòâàðû¢ ñåðûþ ðàìàíà¢ ïðà âûñàêàðîäíàãà àïà÷à Â³íåòó. ßê ³ ãýòû ïà¢âûäóìàíû ãåðîé, àïà÷û ïåðàòâàðûë³ñÿ ¢ ëåãåíäó, ì³ô, êàçêó, ó íåéê³õ ôàíòàñòû÷íûõ, àìàëü íÿ³ñíûõ ³ñòîò.

Àïà÷û ³ öÿïåð çàñòàþööà àäíûì ç ñàìûõ âÿäîìûõ ³íäçåéñê³õ íàðîäà¢ Àìåðûê³. Àëå ö³ äàñòàòêîâà áåëåòðûñòûê³, êàá ñïàñö³ãíóöü ë¸ñ ³ äóøó íàðîäà? Ã³ñòîðûÿ àïà÷à¢, äðàìàòû÷íàÿ, áàãàòàÿ ïàäçåÿì³ ³ íå÷àêàíûì³ ïàâàðîòàì³, óçíà¢ëÿåööà ¢ ìíîã³õ ö³êàâûõ êí³ãàõ, ³õ êóëüòóðà äýòàëüíà âûâó÷àíà ýòíîãðàôàì³, ñÿðîä ÿê³õ âûëó÷àåööà Ìîðûñ Îïëåð, ³õ ìîâû - àòàïàñêàé ë³íãâ³ñòû÷íàé ñÿì'³ - àï³ñàíû ³ çàõàâàíû ¢ ñëî¢í³êàõ.

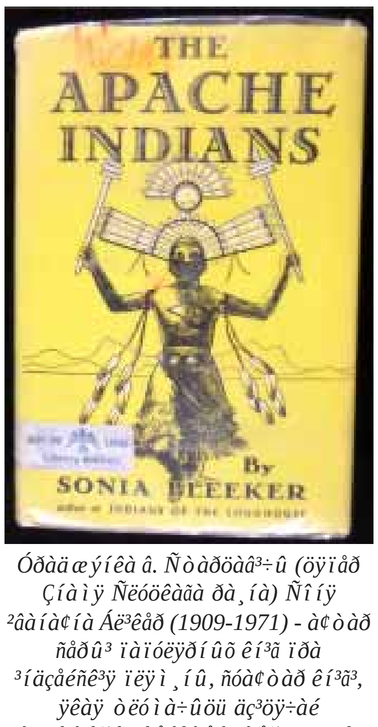

Óðàäæýíêà â. Ñòàðöàâ³÷û (öÿïåð Çíàìÿ Ñëóöêàãà ðà¸íà) Ñîíÿ ²âàíà¢íà Áë³êåð (1909-1971) - à¢òàð ñåðû³ ïàïóëÿðíûõ êí³ã ïðà ³íäçåéñê³ÿ ïëÿìåíû, ñòà¢òàð êí³ã³, ÿêàÿ òëóìà÷ûöü äç³öÿ÷àé à¢äûòîðû³ ôåíîìåí ñìåðö³, - Life and Death (1970).

ßê³ÿ æ ÿíû áûë³ ³ ÿê³ÿ ¸ñöü, "³ñìàÿë³òû Íîâàãà Ñâåòó"?

Òhå Southwest! Òàê íàçûâàë³ ãýòû êðàé ãðàìàäçÿíå Çëó÷àíûõ Øòàòà¢, áî çíàõîäç³ööà ¸í ÿêðàç íà ïà¢äí¸âûì çàõàäçå ³õ êðà³íû, ó øòàòàõ Àðûçîíà ³ Íüþ-Ìåêñ³êà. Òóò âÿë³êàÿ ðàçíàñòàéíàñöü ëàíäøàôòó: âûñàêàòðà¢íàÿ ïðýðûÿ, áëàê³òíûÿ ãîðû ³ àñòàíöû äç³âîñíûõ ôîðì, àç¸ðû ³ ðýê³, ÿê³ÿ ïåðàñûõàþöü óëåòêó ñóõ³ ñàçîí, õâîéíû ëåñ ³ àìàëü ïî¢íàÿ ïóñòûíÿ. Òóò ðàñòóöü ÿëîâåö ³ ðàçíàñòàéíûÿ êàêòóñû, âÿðáà ³ þêà, äóá, ï³íü¸í ³ ìåñê³òà. Òóò ñûõîäçÿööà ïà¢íî÷íûÿ ³ ïà¢äí¸âûÿ æûâ¸ëû: ìÿäçâåäç³ ³ ïåêàðû, àëåí³ ìàçàìû ³ àöýëîòû, ëóãàâûÿ ñàáà÷ê³ ³ ÿäàçóáû, ãðûôû-³íäû÷ê³ ³ äàðîæíûÿ áåãóíû. Íàçâû ãýòàãà êðàþ - Ðûà-Ãðàíäý, Ñàíòà-Ôý, Ëüÿíà-Ýñòàêàäà, Ñ³ëâåð-Ñ³ö³, Ô³í³êñ, Àðà³á³, Òàîñ - àäëþñòðî¢âàþöü ñ³íòýç êóëüòóð.

Íà Ïà¢äí¸âû Çàõàä àïà÷û ïðûéøë³ ç ïî¢íà÷û. ßíû àääçÿë³ë³ñÿ àä ñâà³õ áðàòî¢ àòàïàñêà¢ ó êàíöû ïåðøàãà òûñÿ÷àãîääçÿ íàøàé ýðû ³ çäçåéñí³ë³ äî¢ã³ ïåðàõîä ïðàç ëÿñû ³ ðà¢í³íû, ïàê³íó¢øû íà ãýòûì øëÿõó ãðóïó, ÿêàÿ ïàçíåé ñòàëà âÿäîìà ÿê êà¸âà-àïà÷û. Ïóýáëà, ïëÿì¸íû ìÿñöîâûõ ³íäçåéöà¢, êóëüòóðà ÿê³õ ðàçâ³âàëàñÿ òóò ìíîã³ÿ ñòàãîääç³, ñòàë³ äëÿ ³õ ³ àá'åêòàì³ íàïàäà¢, ³ äàíà÷àñíîâà - íàñòà¢í³êàì³. Õàâàþ÷ûñÿ ¢ ñâà³õ øìàòïàâÿðõîâûõ äàìàõ-öåðêâàçÿõ, ÿíû ïàê³äàë³ íà ïàëÿõ ìà³ñ ³ ³íøûÿ ðàñë³íû, ÿê³ÿ çàïàçû÷âàë³ àïà÷û, øòî ñïðûÿëà ³õ ïðàöâ³òàííþ ³ ðîñòó.

Êàë³ ¢ 1540 ãîäçå ñþäû ç ïî¢äíÿ ïðûéøî¢ ³ñïàíñê³ àòðàä Ôðàíö³ñêà äý Êàðàíàäà, àïà÷û ðàñøûðûë³ ñâàþ òýðûòîðûþ àä ñó÷àñíûõ çàõîäí³õ Êàíçàñà, Àêëàõîìû ³ Òýõàñà äà ¢ñõîäíÿé Àðûçîíû ³ ïà¢íî÷íàé Ìåêñ³ê³. ²õ áûëî íÿøìàò, íåêàëüê³ òûñÿ÷, àëå ÿíû áûë³ ¢æî ðàçäçåëåíû íà àñîáíûÿ ïëÿì¸íû: ë³ïàí, õ³êàðûëüÿ, ìåñêàëåðà ³ ÷ûðûêàõóà, à òàêñàìà çàõîäíþþ ãðóïó, ÿêàÿ íå ìåëà âûðàçíàé ïëåìÿííîé àðãàí³çàöû³, ³ àäðîçí³âàë³ñÿ ïà êóëüòóðû, øòî òëóìà÷ûëàñÿ ðîçíûì³ ïðûðîäíûì³ ¢ìîâàì³ ³ çíåøí³ì³ ¢ïëûâàì³. Íà ¢ñõîäçå æûë³ ¢ ïàëàòêàõ - ö³ï³, ïàëÿâàë³ íà á³çîíà¢ ³ íåñë³ ¢ ñâàå ³íøûÿ ðûñû ³íäçåéöà¢ ïðýðûé. Íà çàõàäçå ðàá³ë³ æûëë¸ ç ãàëë¸ ³ øêóð - â³ê³óï. Õ³êàðûëüÿ ³ çàõîäí³ÿ àïà÷û áîëüø çà ³íøûõ óçÿë³ àä ïóýáëà, áûë³ ëåïøûì³ çåìëÿðîáàì³. Õ³êàðûëüÿ ìåë³ íàéáîëüø ðàçâ³òàå ãàí÷àðñòâà. Óñå àïà÷û öóäî¢íà âûðàáëÿë³ àëåíåâûÿ øêóðû ³ ðàá³ë³ ïëåöåíû ïîñóä.

Ãàñïàäàðêó âÿë³ ðàçàì: âÿë³êàÿ ñÿì'ÿ - ìàö³ ³ áàöüêà ç äçåöüì³, à òàêñàìà ñåì'³ äà÷îê, ÿê³ÿ ìåë³ àñîáíàå æûëë¸, - ìóæ÷ûíû çäàáûâàë³ äç³÷ûíó, æàí÷ûíû - êàðûñíûÿ ðàñë³íû. Âûðîø÷âàë³ ìà³ñ, ãàðáóçû, áàáîâûÿ. Àá'ÿäíàíûÿ ¢ ðîäû ïàä ê³ðà¢í³öòâàì ïðàâàäûðî¢, àïà÷û áûë³ êàëåêòûâ³ñòàì³, áî ³íàêø íå âûæûâàë³ á. Äçÿöåé òàêñàìà âûõî¢âàë³ ¢ñå ðàçàì, ³õ ëþá³ë³ ³... ìåíàâ³òà òàìó àáûõîäç³ë³ñÿ ç ³ì³ ñóðîâà: áûâàëà, ³õ ê³äàë³ ¢ õàëîäíóþ âàäó - êàá ñàì³ âûïëûâàë³ ³ òàê³ì ÷ûíàì ðàá³ë³ñÿ âûòðûâàëûì³. Õëîïöû ïðûçâû÷âàë³ñÿ êóïàööà ³ áåãàöü ïåðàä ñâ³òàíêàì ó ëþáóþ ïàðó ãîäà; ïðû ¢çûõîäçå ñîíöà - áåãë³ áåç ïåðàïûíêó íà âÿðøûíþ ãàðû ³ íàçàä. Äçÿ¢÷ûíê³ ìàëà ¢ñòóïàë³ õëàï÷óêàì, áî ³õ ÷àêàë³ ÷àñòûÿ ïåðàõîäû ³... óäçåë ó âàéíå. Íàéâàæíåéøàé öûðûìîí³ÿé, ÿêàÿ çá³ðàëà ðîäû, áû¢ àáðàä ïðûñâÿ÷ýííÿ äçÿ¢÷àò ó æàí÷ûíû, àáî àáðàä Óñõîäó Ñîíöà. Ñýíñ öûðûìàí³ÿëüíàãà æûööÿ çàêëþ÷à¢ñÿ ¢ òûì, êàá ïðàäóõ³ëÿöü íÿãîäû ¢ áóäó÷ûì ³ çìàãàööà ç õâàðîáàì³. Âåëüì³ áàþ÷ûñÿ çàõàðýöü, ÿíû ïðûï³ñâàë³ ³õ óç³êíåííå êàíòàêòàì ç ïý¢íûì³ æûâ¸ëàì³, íàïðûêëàä, ñîâàì³ àáî êà¸òàì³, ³ ðàçë³÷âàë³ íà øàìàíà¢, ÿê³ÿ àòðûìë³âàë³ ñâàå çâûøíàòóðàëüíûÿ ñ³ëû ¢ ãýòûõ æûâ¸ë.

Ó ÷àñ âàéíû ³ ¢ ðîçíûõ ýêñòðýìàëüíûõ ñ³òóàöûÿõ àïà÷ ñïàäçÿâà¢ñÿ íà äóõà¢-àõî¢í³êà¢ ³ Çàáîéöó Óñ³õ Âîðàãà¢, àëå ïîñïåõ áîëüø çàëåæà¢ àä ñïðûòó ³ âåäàííÿ ìàéñòýðñòâà. Âî³í àïà÷à¢ çë³âà¢ñÿ ç ïðûðîäàé - ìîã çíàõîäç³öü åæó òàì, äçå íå çìîã áû çíàéñö³ íàâàò âî¢ê, à ìîã íåñö³ øìàò äç¸í. Íåâûñîê³ÿ, êàðæàêàâàòûÿ, êðóãëàãàëîâûÿ ³ øûðàêàòâàðûÿ, àïà÷û ¢ÿ¢ëÿë³ñÿ ñàïðà¢äíûì³ äýìàíàì³ ³õ âîðàãàì. Ñòðýëû àïà÷ñê³õ ëóêà¢ íà àäëåãëàñö³ ñòà êðîêà¢ ïðàá³âàë³ íàñêðîçü ÷àëàâåêà; çðîáëåíûÿ ç òðûñíÿãó, ÿíû ðàçäðàáëÿë³ñÿ ³ íàíîñ³ë³ ñòðàøýííûÿ ðàíû. ²õ íàáåã³ ñòàë³ áîëüø äàë¸ê³ì³ ³ õóòê³ì³, êàë³ ÿíû ïà÷àë³ çàá³ðàöü ó ³ñïàíöà¢ êîíåé ³ ïðûðó÷àöü ìóñòàíãà¢. Ç òàãî ÷àñó àïà÷û - "êîííû íàðîä": ³íäçååö ³ ÿãî êîíü ïåðàòâàðàë³ñÿ ¢ àäíî ³ äîáðà ðàçóìåë³ àäç³í àäíàãî, ÷àëàâåê ñïÿâà¢ ñâàéìó ñêàêóíó...

Àäíîñ³íû àïà÷à¢ ç ³ñïàíñê³ì³ êàëàí³çàòàðàì³ ñêëàäâàë³ñÿ íåàäíàçíà÷íà: áûë³ ïåðûÿäû àäíîñíàãà ì³ðó, àëå ïåðàâàæàëà "ãåðûëüÿ". ßíû íå äàïóñêàë³ äà ñÿáå ì³ñ³ÿíåðà¢ ³ òàìó íå "äýìàðàë³çàâàë³ñÿ". ßíû âåëüì³ øàíàâàë³ ñâàáîäó. Ó ÷óæûíöà¢, ÿê³ÿ ç'ÿ¢ëÿë³ñÿ ¢ Àïà÷ýð³³ ³ âûì³ñíÿë³ ³õ ç ïàëÿ¢í³÷ûõ çåìëÿ¢, çàïàçû÷âàë³ òîå, øòî õàöåë³: ³õ çáðîþ, ñòàâ çàõîï òðàôåÿ¢. Àä íåïàòðýáíàãà àäìà¢ëÿë³ñÿ.

Íà ïðàöÿãó XVIII ñòàãîääçÿ íàïàäû àïà÷à¢ íà ³ñïàíñê³ÿ ïàñÿëåíí³ ðàá³ë³ñÿ ¢ñ¸ áîëüø ñïóñòàøàëüíûì³. ²ì³ áûë³ çàá³òû ³ ¢çÿòû ¢ ïàëîí òûñÿ÷û ëþäçåé, çàõîïëåíû ñîòí³ àñüåíäà ³ ðàí÷à, ÿíû çàáðàë³ ñàáå äçÿñÿòê³ òûñÿ÷ ãàëî¢ õàòíÿé æûâ¸ëû. "²ñïàí³ÿ, - ï³ñà¢ àìåðûêàíñê³ ã³ñòîðûê, - àïûíóëàñÿ ïåðàä àëüòýðíàòûâàé - àëüáî ïî¢íàÿ ë³êâ³äàöûÿ ÿå ïà¢íî÷íàé ìÿæû, àëüáî âûïðàöî¢êà øûðîêàé ïðàãðàìû àáàðîíû". Êàá íå ñòàöü àõâÿðàì³ áÿñêîíöûõ íàë¸òà¢, ³ñïàíöû ïàê³äàë³ ïà¢íî÷íûÿ ïðàâ³íöû³ â³öý-êàðàëå¢ñòâà Íîâàÿ ²ñïàí³ÿ. Ìàã÷ûìà, àïà÷û çâÿë³ á íàñåëüí³öòâà Ñàíîðû ³ ×ûóàõóà äàðýøòû, àëå, ÿê ñàì³ íå áåç ãóìàðó êàçàë³, ëþäç³ òàì ïàòðýáíû áûë³ ³ì, êàá ãàäàâàë³ äëÿ ³õ êîíåé, àâå÷àê ³ áóéíóþ ðàãàòóþ æûâ¸ëó. ×àñòêîâà àïà÷à¢ ìîæíà áûëî çðàçóìåöü: ³õ çãàíÿë³ ñà ñâà³õ çÿìåëü êàìàí÷û.

Ì³æïëåìÿííàÿ âàðîæàñöü çíî¢ áûëà âûêàðûñòàíà ³ñïàíöàì³; òàêòûêà "ðàçäçÿëÿé ³ çàâà¸¢âàé" áûëà àäç³íàé ýôåêòû¢íàé ñóïðàöü àïà÷à¢. Ìåêñ³êàíñêàÿ â³öÿ-êàðàëå¢ñòâà Àíòîí³à Áóêàðýë³ ³ Óðñóà äý Êðóàñ ïàâÿíà÷àë³ àáàâÿçêîâà æàõàë³ ³ àáàðîíó ïàâÿðíóë³ ³ íåêàëüê³ ¸ìà ÿ çàâà¸¢âàöü. Àïà÷ûÿ ³ ¸ìó ³ çíîâà ÿêêàëü. ²íøû ãàâîðûöü çàâà¸¢âàöü, ³ìí³ñà ïàäàþ÷û çÿìåëü çàïàçû÷âàë³ ³ ïàñòóïàëüíà ïàâÿðíóë³ñÿ ç çàõàäà. Ïðûãàäêà ³õ ãàðàäçÿ¢ çíî¢ ¸ñöü ó öÿíÿõ ëàãåðà¢ ³ ïàñëÿ ìÿæû, äçå çàìÿíÿë³ ³ãíàâàííå ÿê "ì³ðíûÿ àïà÷û" ïàäàë³ ³íäçåéöà¢ ó ðàçíàñòàéíàé çàëåæíàñö³ àä ³ñïàíñêàé àäì³í³ñòðàöû³ - äà ñàìàãà àïîøíÿãà ìîìàíòó. Ïðû ãýòûì ñ³òóàöûÿ íå ñïûíÿëàñÿ, à ñòàíîâ³ëàñÿ ¸ù ñêëàäàíåé, ïàêóëü ³ñïàíñêàÿ ¢ëàäà ¢ Íîâàé ²ñïàí³³ íå àäûøëà ¢ íÿáûò - çàíÿïàäó.

Ìåêñ³êàíñêàÿ âàéíà ³ Ìåêñ³êà Àìåðûêàíñêàÿ Òýððûòîðûÿ ç ÿêîé Àïà÷ýð³ÿ ñòàëà ïàäçåëåíàé, áûëà ñêëàäàíåé äëÿ ³õ çà ¢ñå ïàïÿðýäí³ÿ.

Íÿíàâ³ñöü äà ³ñïàíöà¢ àïà÷û ïåðàíåñë³ íà ìåêñ³êàíöà¢, ÿê³ÿ ¢ 1821 ãîäçå ¢òâàðûë³ íåçàëåæíóþ äçÿðæàâó. Ðàçàì ç àìåðûêàíñê³ì³ àâàíòóðûñòàì³, ÿê³ÿ ïðûõîäç³ë³ ïà "ñöåæöû Ñàíòà-Ôý", ÿíû ¢÷ûí³ë³ ìàñàâûÿ çàáîéñòâû àïà÷à¢, óñÿëÿê çààõâî÷âàë³ ïàëÿâàííå çà ñêàëüïàì³. ²ñïàíà-àìåðûêàíöû "¢äàñêàíàë³ë³" àïà÷ñê³ÿ êàòàâàíí³.

Âàéíà ïàì³æ Ìåêñ³êàé ³ Çëó÷àíûì³ Øòàòàì³ ñêîí÷ûëàñÿ ïåðàìîãàé çàõîïí³êà¢, ³ çÿìëÿ àïà÷à¢ áûëà ïàäçåëåíà ë³í³ÿé, ñýíñ ÿêîé ³íäçåéöû àäðàçó íå çðàçóìåë³. Ó äàëåéøûì àìåðûêàíñê³ÿ âîéñê³ âûìóøàíû áûë³ íåàäíàðàçîâà ïåðàõîäç³öü ìÿæó íà¢çäàãîí àïà÷à¢ñê³ì "ðýéäàðàì". Ñåðûÿ çäðàäí³öê³õ "íàãëàñ" - àìåðûêàíöà¢, à íàéïåðø ïàëîíåííå ³ çàáîéñòâà ¢ 1863 ãîäçå ïðàâàäûðà ì³ìáðýíüî Ìàíãàñà Êàëàðàäàñà ³ ðàçíÿ êàëÿ Êýìï-Ãðàíòà ¢ 1871 ãîäçå, çíî¢ âûâåëà àïà÷à¢ íà ñöÿæûíó âàéíû. ßíà àäðîçí³âàëàñÿ íàäçâû÷àéíàé æîðñòêàñöþ: ïî¢í³ë³ñÿ "ìåìàðûÿëû" - ñâåä÷àíí³ àá àìåðûêàíñê³õ àõâÿðàõ àïà÷à¢. Çðýøòû, ³ ³íäçåéöû ãóáëÿë³ øìàò âî³íà¢, æàí÷ûí ³ äçÿöåé.

Ïàñòóïîâà, àäíàê, áûë³ ñòâîðàíû ðýçåðâàöû³ ³ ¢ðàäàâûÿ ÷ûíî¢í³ê³ - "³íäçåéñê³ÿ àãåíòû" - ñïðàáàâàë³ ïðûâó÷àöü ³íäçåéöà¢ äà "öûâ³ë³çàâàíàãà" æûööÿ. Íÿìíîãà, ÿê Òîì Äæýôàðñ, ñÿáðà ïðàâàäûðà ÷ûðûêàõóà Êà÷ûçà, çäîëåë³ çàñëóæûöü äàâåð "äç³êóíî¢". Ñâàâîëëå á³âû íîðà¢ àïà÷à¢ ³ çë³¢æûâàíí³ áåëûõ óëàä âûêë³êàë³ ïà¢ñòàíí³, àïà÷û ïàê³äàë³ ðýçåðâàöû³ ³ ¢ðàãàíàì ïðàíîñ³ë³ñÿ ïà Ïà¢äí¸âûì Çàõàäçå, çí³ø÷àþ÷û ¢ñ¸ íà ñâà³ì øëÿõó ³ çí³êàþ÷û ¢ ìåêñ³êàíñê³õ ãàðàõ Ñüåðà- Ìàäðý. Àïîøí³ì³ ç àìåðûêàíñê³õ ãåíåðàëà¢, ÿê³ÿ ê³ðàâàë³ àïåðàöûÿì³ ñóïðàöü àïà÷à¢, áûë³ Äæîðäæ Êðóê ³ Íýëüñàí Ìàéëñ. Êðóê ³ìêíó¢ñÿ äàìîâ³ööà ç ïðàâàäûðàì³ ³ "ðýíåãàòàì³", Ìàéëñ, âûïðà¢ëÿþ÷û "ïàì³ëê³" ïàïÿðýäí³êà, äçåéí³÷à¢ áîëüø ðàøó÷à.

Ó 1886 ãîäçå çäà¢ñÿ ë³äàð àïîøíÿãà ñóïðàö³¢ëåííÿ Õåðîí³ìà. Íÿãëåäçÿ÷û íà ãýòà, óñ¸ ÿãî ïëåìÿ ÷ûðûêàõóà, óêëþ÷àþ÷û ñàëäàòà¢ ³ñêà¢òà¢ àðì³³ ÇØÀ, áûëî äýïàðòàâàíà ¢ äðóã³ êàíåö êðà³íû - ó Ôëàðûäó, â³ëüãîòíû ³ áàëîò³ñòû êðàé, çãóáíû äëÿ æûõàðî¢ àðûäíàãà Ïà¢äí¸âàãà Çàõàäó. Àäïðà¢ëåíûÿ ïàçíåé ó Àêëàõîìó ³ âûçâàëåíûÿ òîëüê³ ¢ 1913 ãîäçå, 183 ç ³õ âÿðíóë³ñÿ ¢ Íüþ-Ìåêñ³êà, à 82 çàñòàë³ñÿ æûöü íà ôåðìå íåïàäàë¸êó àä ôîðòà Ñ³ë.

Òàê³ì ÷ûíàì, ó ïà÷àòêó XX ñòàãîääçÿ ãðóïû àïà÷à¢ áûë³ ðàññåëåíû ¢ íåêàëüê³õ íàñåëåíûõ ïóíêòàõ Àêëàõîìû, ó Íüþ-Ìåêñ³êà - ðýçåðâàöû³ Õ³êàðûëüÿ ³ Ìåñêàëåðà - ³ ¢ Àðûçîíå - Ôîðò-Àïà÷û ³ Ñàí-Êàðëàñ. Ðàçàì ç ³íøûì³ êàðýííûì³ àìåðûêàíöàì³, àñóäæàíûì³ íà ö³õàå âûì³ðàííå àä áåäíàñö³, õâàðîá, àëêàãàë³çìó, àïà÷û ñóïðàöüñòàÿë³ ñïðîáàì ðàçáóðûöü ³õ ïëåìÿííû ëàä æûööÿ. ßíû çìàãàë³ çàõàâàöü ïëåìÿííóþ ¢ëàñíàñöü íà çÿìëþ ³ ïðàâû ñàìàê³ðàâàííÿ. ßíû ïðûâûêë³ æûöü ó ì³ðû ç àìåðûêàíöàì³. Êàë³ ïà÷àëàñÿ Äðóãàÿ ñóñâåòíàÿ âàéíà, ìíîã³ÿ àïà÷û âûçíà÷ûë³ñÿ ¢æî ¢ ñêëàäçå àìåðûêàíñêàé àðì³³. Àñàáë³âà ïðàñëàâ³ë³ñÿ àïà÷ñê³ÿ ïàâåòðàíûÿ äýñàíòí³ê³, à àäç³í ç ñàìûõ âÿäîìûõ âåòýðàíà¢ - Äæûì³ Äýêëàé ÿø÷ý æûâå ¢ àðûçîíñê³ì ìÿñòý÷êó Óàéòðûâåð.

Ó ïàñëÿâàåííû ÷àñ àäáûë³ñÿ çíà÷íûÿ çìåíû ¢ æûöö³ àïà÷à¢. Õàðî- [illegible] ðà¸íàõ Çëó÷àíûõ Øòàòà¢. Êîëüêàñöü àïà÷à¢ óçðîñëà, äàñÿãíó¢øû ¢ 80-ÿ ãàäû 20-23 òûñÿ÷. Õîöü ìîëàäçü ïÿ¢íû ÷àñ àäûõîäç³ëà àä òðàäûöûéíàé êóëüòóðû, àäàáðàäçåööà âÿðòàííå äà âûòîêà¢. Ïà¢äí¸âûÿ àòàïàñê³ çàõàâàë³ ìîâó "íà 67 %", àëå ìîâû êà¸âà-àïà÷û, ÷ûðûêàõóà ³ ë³ïàí "çíàõîäçÿööà íà çàâÿðøàëüíàé ñòàäû³ çí³êíåííÿ". Àïà÷ñê³ÿ ìîâû ï³ñüìîâûÿ: äëÿ âåðí³êà¢ - à ñÿðîä àïà÷à¢ ¸ñöü ëþòýðàíå, áàïòûñòû, êàòîë³ê³ - âûäàåööà Á³áë³ÿ ïà-àïà÷àñêó. Ñòàðàÿ ïàãàíñêàÿ âåðà öÿïåð ÷àñòà çìåøâàåööà ç õðûñö³ÿíñê³ì³ ¢ÿ¢ëåííÿì³, íàðàäæàþ÷û òàê³ÿ ö³êàâûÿ äóõî¢íûÿ ç'ÿâû, ÿê "ðýë³ã³ÿ Ñàéëàñà Äæîíà". Ìàðàëüíûÿ, âûõàâà¢÷ûÿ ³ ìíîã³ÿ ³íøûÿ ïðàáëåìû ¢çí³ìàþöü íà ñòàðîíêàõ ïëåìÿííûõ ãàçåò - "Ôîðò-Àïà÷û ñêà¢ò", "Ïðàâàäûð õ³êàðûëüÿ", "Áàðàáàííû áîé àïà÷à¢", ÿê³ÿ âûäàþööà íà àíãë³éñêàé ìîâå. Óñ¸ áîëüø ëþäçåé àòðûìë³âàå âûøýéøóþ àäóêàöûþ. Ñóñâåòíóþ âÿäîìàñöü íàáûëà òâîð÷àñöü ìàñòàêà Àëåíà Õà¢çåðà, ç àïà÷à¢ âûéøë³ ï³ñüìåíí³ê³ (ñÿðîä ³õ - ïàýò Ðàìàí Àäðûÿí) ³ ë³äàðû ïàí³íäçåéñêàãà ðóõó (Óýíäýë ×ûíà, ïðýç³äýíò ïëåìÿ ìåñêàëåðà íà ïðàöÿãó ñàðàêà ãàäî¢, áû¢ ê³ðà¢í³êîì Íàöûÿíàëüíàé àñàöûÿöû³ ñòàðøûíü ïëÿì¸íà¢ ³ Íàöûÿíàëüíàãà êàíãðýñà àìåðûêàíñê³õ ³íäçåéöà¢, ïðàäñòà¢ëÿ¢ "êàðýííûõ" Àìåðûê³ íà ì³æíàðîäíûõ ôîðóìàõ; Ìýðû Ê³ì Ö³òëà, ìàëàäàÿ àïà÷êà ñàí-êàðëàñ, ç'ÿ¢ëÿåööà â³öý-ïðýç³äýíòàì àðãàí³çàöû³ "Àá'ÿäíàíàÿ íàöûÿíàëüíàÿ ³íäçåéñêàÿ ìîëàäçü" ("ÀÄÇ²ÍÑÒÂÀ")).

(Çàêàí÷ýííå íà ñ. 8.)

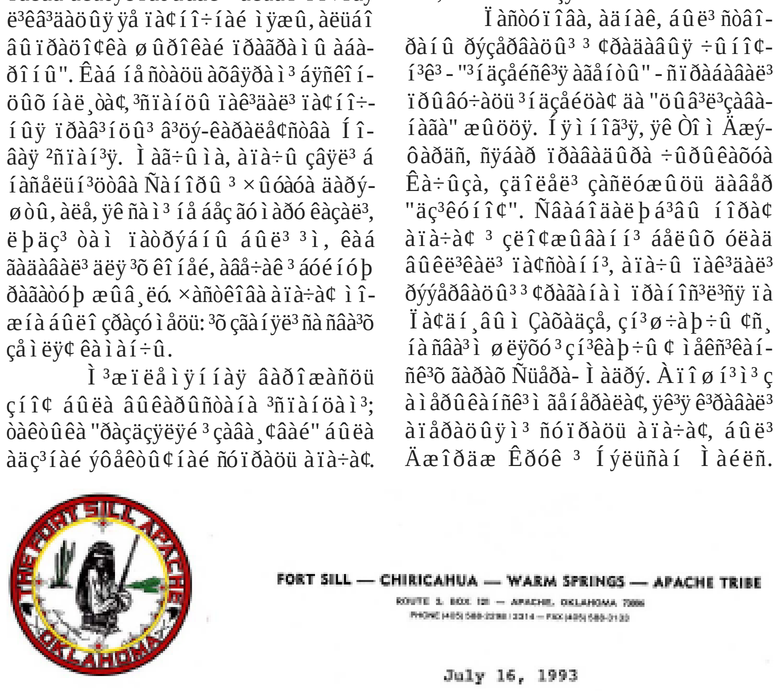

FORT SILL — CHIRICAHUA — WARM SPRINGS — APACHE TRIBE
ROUTE 2, BOX 121 — APACHE, OKLAHOMA 73006
PHONE (405) 588-2298 / 2314 — FAX (405) 588-3133

July 16, 1993

Ales Simakou
Executive Secretary
Byelorussian-American Indian Society
P.O. Box 114
Gomel 246049
Belarus

Dear Mr. Ales:

This is in response to your letter of May 28, 1993, wherein you indicate your intentions to rename your organization into the Byelorussian-Apache Association.

Our Business Committee would like more information relative to the purpose of your organization. What benefits you provide, and who your recipients are. Also, exactly where are you located? Can you send us a map, a brochure, or something that gives specific details on your organization and its location.

We look forward to hearing from you again.

Sincerely,

BUSINESS COMMITTEE

Mildred I. Cleghorn
Chairperson

Ë³ñò àä Ì³ëäðýä Êëåãõàðí (1910-1997), ê³ðà¢í³êà ïëåìåí³ íàø÷àäêà¢ ÷ûðûêàõóà, ïåðàñåëåíûõ ó Ôîðò-Ñ³ë; íàðàäç³ëàñÿ ¢ ñòàòóñå "âàåííàïàëîííàé"

¹ 45 (1560) 11 Ë²ÑÒÀÏÀÄÀ 2021 ã.

Наша Слова

Àëåñü Ñ²ÌÀÊÎ¡

"Àïà÷û!" ïðàç 30 ãàäî¢

Ñóðîâàÿ, àëå ïðûãîæàÿ ïàýç³ÿ æûööÿ ëåãåíäàðíàãà íàðîäà

(Çàêàí÷ýííå. Ïà÷àòàê íà ñò. 7.)

Ñïàêîé àïà÷à¢ çàáÿñïå÷âàå ¢ëàñíàÿ ïàë³öûÿ, çäàðî¢å - ìåäûöûíñê³ÿ öýíòðû. Ó ðýçåðâàöûÿõ ðàçâ³âàåööà á³çíåñ, áî íàø÷àäê³ Êà÷ûçà ¢æî íå æàäàþöü áûöü òàííûì ñûðàâ³ííûì ïðûäàòêàì, æûöü çà êîøò äçÿðæà¢íûõ äàòàöûé ³ äàõîäà¢ àä òóðûçìó: õ³êàðûëüÿ áÿðóööà çà àðãàí³çàöûþ íàôòàïåðàïðàöî¢÷àãà ïðàäïðûåìñòâà, óàéò-ìàóíö³í - "Àïà÷û ìàí'þôàê÷óðûíã êîìïàí³" - ðîáÿöü äýòàë³ äëÿ âåðòàë¸òà¢; ïðàöóþöü ëåñàï³ëüíûÿ çàâîäû, ïàâûøàþöü ïðàäóêöûéíàñöü àñàöûÿöû³ æûâ¸ëàâîäà¢. Äçåëàâûÿ êàì³òýòû ïëÿì¸í ðàñïðàöî¢âàþöü íîâûÿ ïðàåêòû.

Àïà÷û - ïðàãðýñ³¢íàÿ ãðóïà ïà àìåðûêàíñê³õ, íàïý¢íà, ïàñâÿöê³õ ìåðêàõ. ßíû áûë³ ïåðøûì³, õòî àïóáë³êàâà¢ ó ñâà³ì äðóêó ïà¢æàðòà¢ë³âóþ, ïà¢ñóð'¸çíóþ ïðàïàíîâó àá ³íäçåéñêà-áåëàðóñê³ì ñóìåñíûì ïðàäïðûåìñòâå*.

Àïà÷û äîáðà ¢ñâåäàìëÿþöü ñâàþ ñóñâåòíóþ ñëàâóòàñöü; ÿíû ãàíàðûööà òûì, øòî ÿíû àïà÷û. Áóäó÷àå ³õ - ïàñëÿ ìíîã³õ ñòàãîääçÿ¢ áàðàöüáû ³ âûïðàáàâàííÿ¢, ïàñëÿ ñòàá³ë³çàöû³ ³õ æûööÿ ¢ àïîøí³ÿ äçåñÿö³ãîääç³ - äàñòàòêîâà àïòûì³ñòû÷íàå, êàá ñïàäçÿâàööà, øòî íå òîëüê³ ¢ ìóçåÿõ ³ íà ê³íàýêðàíàõ, àëå ³ ¢ ýêàíîì³öû, ó ñó÷àñíàé êóëüòóðû ³ ì³æíàðîäíûõ àäíîñ³íàõ çàñòàíåööà ³õ íåïà¢òîðíû ñëåä.

Ñ³ìàêî¢ À. "Àïà÷û!" // Áÿðîçêà. 1992. ¹ 5-6. Ñ. 28-29: òýêñò à¢òàðñêàé âåðñ³³ ñòóäçåíÿ 1991 ã. áû¢ ïåðàâåäçåíû ¢ òàðàøêåâ³öó ³ ìîöíà ñêàðî÷àíû. Ïðàöýñ ïàäðûõòî¢ê³ àðòûêóëà âåëüì³ çàöÿãíó¢ñÿ - áóäó÷ûíÿ ÷àñîï³ñà âûãëÿäàëà ïåñ³ì³ñòû÷íà (íóìàð âûéøà¢ íà òîíêàé ïàïåðû, ó çìåíøàíûì ôàðìàöå - ñóðîâà). Öÿïåð ìû ¢çíà¢ëÿåì ïåðøàïà÷àòêîâóþ âåðñ³þ, êàìá³íóþ÷û òýêñò ç ïóáë³êàöû³ ³ ìàøûíàï³ñó.

Äëÿ äàäàòêîâàãà ÷ûòàííÿ:

Ñ³ìàêî¢ À. Äýïàðòàöûÿ àïà÷à¢ ó 1886 ã. // Âåñö³ ÀÍ Ì. Íàöûÿíàëüíûÿ ìåíøàñö³ íà Áåëàðóñ³ ³ ¢ ñâåöå. 1997. ¹ 3. Ñ. 32-34.

Ñ³ìàêî¢ À. Àä êàðýéöà¢ äà àïà÷à¢ // Íàøà í³âà. 1997. 3 ë³ñòàï. Ñ. 2 (ïðà íàâóêîâóþ êàíôåðýíöûþ Ì³æíàðîäíàé àêàäýì³³ âûâó÷ýííÿ íàöûÿíàëüíûõ ìåíøàñöåé);

Â ãîñòè ê àïà÷è? // Íàðîäíàÿ ãàçåòà. 1991. 12 ìàÿ (ïðà çàïðàøýííå íà Ñõîä äóõî¢íàé åäíàñö³ ïëÿì¸í ó Íüþ-Ìåêñ³êà);

Ñèìàêîâ À. Áåëîðóññêèå àïà÷è / èíòåðâüþ âçÿë êàïèòàí À. Êàðëþêåâè÷ // Ëåíèíåö (ãàçåòà Ìèíñêîãî âûñøåãî âîåííîïîëèòè÷åñêîãî îáùåâîéñêîâîãî ó÷èëèùà). 1991. 12 äåê.;

*Simakou A. Russian Native writes Scout // Fort Apache Scout (Whiteriver, AZ). 1989. Jun. 30. P. 2.

Ã³ñòîðûÿ Ìàã³ë¸¢ø÷ûíû

Àäç³íîêàìó ïàòðýáåí ïàêîé

Ïðàöóþ÷û ç ã³ñòàðû÷íûì³ êðûí³öàì³, âåëüì³ ö³êàâà íàòðàï³öü ó á³áë³ÿòýêàõ ³ àðõ³âàõ íà ñòàðàäà¢í³ÿ ãàçåòû. Ó Ìàã³ë¸¢ñê³ì "Äçÿðæà¢íûì àðõ³âå ãðàìàäñê³õ àá'ÿäíàííÿ¢ Ìàã³ë¸¢ñêàé âîáëàñö³", ÿê³ âÿäîìû ÿø÷ý, ÿê "Ïàðòàðõ³¢", ìàåööà øýðàã ãàçåò ç Ìàã³ë¸âà ³ Ìàã³ë¸¢ñêàé âîáëàñö³ 1920-50-õ ãàäî¢. Ãàçåòà "×ûðâîíû êàëåêòûâ³ñò" ç Áÿëûí³÷à¢, "Ìàÿê êàìóíû" (Áûõà¢), "Ëåí³íñê³ øëÿõ" (Ãîðê³), "Ñàâåöêàÿ â¸ñêà" (Äðûá³í), "Êàìóíà" (Êë³ìàâ³÷û), "Ñòàë³íñê³ ïðûçû¢" (Êàñöþêîâ³÷û), "Áàëüøàâ³ê Êðóãëÿíø÷ûíû" (Êðóãëàå), "Ñàöûÿë³ñòû÷íàÿ ïåðàìîãà" (×ýðûêà¢), "Ïðàìåíü êàìóí³çìó" (Øêëî¢), "Ñöÿã Ëåí³íà" (Áåðàç³íî) ³ íåêàòîðûÿ ³íøûÿ âûäàíí³. Äàðý÷û, ó òîé ÷àñ Áåðàç³íî ¢âàõîäç³ëà ¢ ñêëàä Ìàã³ë¸¢ñêàé âîáëàñö³, ³ òàìó íåêàòîðûÿ ãàçåòû ç ãýòàãà íåâÿë³êàãà ãàðàäêà òàêñàìà ïàòðàï³ë³ ¢ Ìàã³ë¸¢ñê³ àðõ³¢.

Êàë³ ¢çÿöü, íàïðûêëàä, ³ ïàãàðòàöü ïàäøû¢êó ãàçåòû "Êîìóíàð Ìàã³ëå¢ø÷ûíû" çà 1939 ãîä, òî ìîæíà øìàò ÷àãî ö³êàâàãà äàâåäàööà ç ã³ñòîðû³ ãîðàäà Ìàã³ë¸âà òàãî ÷àñó. Ãýòàå âûäàííå ç'ÿ¢ëÿëàñÿ àô³öûéíàé ãàçåòàé Ìàã³ë¸¢ñêàãà àáëàñíîãà êàì³òýòà ³ ãàðàäñêîãà êàì³òýòà êàìóí³ñòû÷íàé ïàðòû³ Áåëàðóñ³, àêðàìÿ òàãî, àáëâûêàíêàìà ³ ãàðñàâåòà. Çðàçóìåëà, øòî áîëüøàñöü àðòûêóëà¢ ó òûÿ ÷àñû ïàâåäàìëÿë³ ÷ûòà÷àì ïðà ¢äàðíàå ïàðòûéíàå ³ ñàâåöêàå æûöö¸, ïàä òàê³ì³ íàçâàì³: **"Çà íîâû ¢çäûì ñîöûÿë³ñòû÷íàãà ñïàáîðí³öòâà¢ êàëãàñíàé â¸ñöû"**. Àëå ïðàãëåäçå¢øû ïåðøûÿ ñòàðîíê³ ïàôàñíûõ äàêëàäà¢, ÷àñàì ìîæíà ñóñòðýöü ö³êàâûÿ ôîòàçäûìê³ äçåÿ÷î¢ íàøàãà ãîðàäà, ïàâåäàìëåíí³ ïðà çíà÷íûÿ ïàäçå³ ¢ êàëåêòûâàõ ³ ïðàäïðûåìñòâàõ Ìàã³ë¸âà, ïðà íîâàå áóäà¢í³öòâà ³…ðóéíàâàííå ñòàðîãà "³äýéíà âàðîæàãà".

Äóæà êàðûñíûì ó êðàÿçíà¢÷ûì ïëàíå ç'ÿ¢ëÿåööà àïîøíÿÿ ñòàðîíêà ãýòàé ãàçåòû, äçå ðàçìÿø÷àåööà ðýêëàìíàÿ ³íôàðìàöûÿ, àô³øû ³ àíîíñû. Ç ãýòûõ ïà ñó÷àñíûõ ìåðêàõ, äîñûöü ïðîñòûõ àáâåñòàê, ìû ìîæàì äàâåäàööà ïðà ³ñíûÿ ¢ òûÿ ãàäû àðãàí³çàöû³ ³ ³õ àäðàñû, ïðà íàâó÷àëüíûÿ ¢ñòàíîâû, äû ³ ¢âîãóëå àá ïðîñòûõ ïîáûòàâûõ ïðàáëåìàõ òàãà÷àñíûõ ãàðàäæàí.

Ó ðàçäçåëå "Ïàòðàáóþööà" ÷ûòàåì: *"Ìàã³ëå¢ñêàìó àáëàñíîìó òîðôáóäêåðàìïðîìñàþçó - çàãàäà÷ûê ñåêòàðà ¢÷îòà ³ ñïðàâàçäà÷íàñö³, áóõãàëòàðû-ðýâ³çîðû, ìàøûí³ñòêà ³ ³íñïåêòàð ïàæàðíàé àõîâû. Çâÿðòàööà ïà àäðàñó: âóë. Ãîãàëÿ, 13, òýë. 85 - 07 (áûë. Êàñöÿðíÿ)"; "Ìàã³ëå¢ñêàìó êîñöåàïðàöî¢÷àìó çàâîäó - øêëÿðû, ìàëÿðû, êàìåíø÷ûê³, øòóêàòóðû, ñòàëÿðû, êðîâåëüø÷ûê³ ³ ÷îðíàðàáî÷ûÿ. Çâÿðòàööà ¢ àääçåë êàäðà¢ çàâîäà"; "Ñêóðçàâîäó ³ìåí³ Ñòàë³íà òýðì³íîâà - âîïûòíû êàñ³ð, áóõãàëòàð öýõà ³ ðàõóíêàâîä. Çâÿðòàööà äà ãàëî¢áóõà çàâîäà", "Àðöåë³ "×ûðâîíû ìýáëüø÷ûê" - ÷îðíàðàáî÷ûÿ, ñòîëÿðû ðîçíûõ ðàçðàäà¢ ³ êâàë³ô³êàöûé, à òàêñàìà âó÷í³ äëÿ ïàäðûõòî¢ê³ ç ³õ ñòîëÿðà¢. Çâÿðòàööà ïà àäðàñó: Ìàã³ëå¢, Êàðàáàíà¢ñêàÿ âóë. ¹ 4, àðöåë³ "×ûðâîíû ìýáëüø÷ûê", òýë. ¹ ¹ 84 - 73 ³ 90 - 34", "Ï³¢çàâîäó "Ïðîëåòàðûé" (ã. Ìàã³ëå¢, Ïóøê³íñêàÿ âóë. ä. 35) - Ñòàðøûÿ áóõãàëòàðû ïà öýõàâàìó ¢÷îòó, ñòàðøû áóõãàëòàð ïà ðàçë³êàõ, ñòàðøû áóõãàëòàð ïà áóäà¢í³öòâó íà ñàìàñòîéíû áàëàíñ. Àïëàòà ïà çãîäçå. Çâÿðòàööà ¢ àääçåë êàäðà¢ çàâîäà", "Ïàòðàáóþööà Ìàã³ëå¢ñêàìó àáëàñíîìó äîìó íàðîäíàé òâîð÷àñö³ íà ñòàëóþ ðàáîòó - ìàøûí³ñòêà ³ ñàêðàòàð. Çâÿðòàööà ïà àäðàñó: Ñîâåöêàÿ ïëîø÷à ä.6, ïàêîé 10, òýë. 92 - 92.", "Ïàòðàáóþööà Ìàã³ëå¢ñêàìó âàäàêàíàëäó (Â. Ãðàìàäçÿíñêàÿ, 13) çåìëåêîïû ³ êàìåíø÷ûê³ äëÿ ðàáîòû ïà êàíàë³çàöû³", "Ó×ÄÎÐÓ 704 ïàòðàáóþööà 15 øîôåðà¢ íà à¢òàìàøûíû ÇÈÑ - 5, 4 à¢òàñëåñàðû, 3 ìàøûí³ñòû ïàðàâûõ êàòêî¢ ïà ¢êàòöû øàñå, 5 òðàêòàðûñòà¢ íà òðàêòàð ÕÒÇ ³ ÍÀÖ². Óìîâû ïà çãîäçå. Àäðàñ: Ïåðøàìàéñêàÿ, äîì ¹ 19, Ó÷äîðó 704.", "Ìàã³ëå¢ñêàé àáëàñíîé êàíòîðû À¢òàòðàêòàðçáûò - òýõí³ê ïà òðàêòàðíàé ñïðàâå, êàíòîðø÷ûê ³ ðàáî÷ûÿ-ãðóç÷ûê³. Çâÿðòàööà ïà àäðàñó: Ìàã³ëå¢, Êàìñàìîëüñê³ ñêâåð, 4.", "Ìàã³ëå¢ñêàìó õëåáàêàìá³íàòó - ñòàðøûÿ áóõãàëòàðû, áóõãàëòàðû, ïðàìáóõãàëòàðû ³ ðàõóíêàâîäû. Àäðàñ: Ïåðøàìàéñêàÿ,35, 3 ïàâåðõ, êàíòîðà õëåáêàìá³íàòà.", "Ìàã³ë. Àáëàñíîìó àïòýêê³ðà¢í³öòâó ìàøûí³ñòêà ³ ñòàòûñòûê. Çâÿðòàööà ïà àäðàñó: Ïåðøàìàéñê., 71".*

АДЗІНОКАМУ

ПАТРЭБЕН ПАКОЙ.

Званіць па тэл. 86-83.

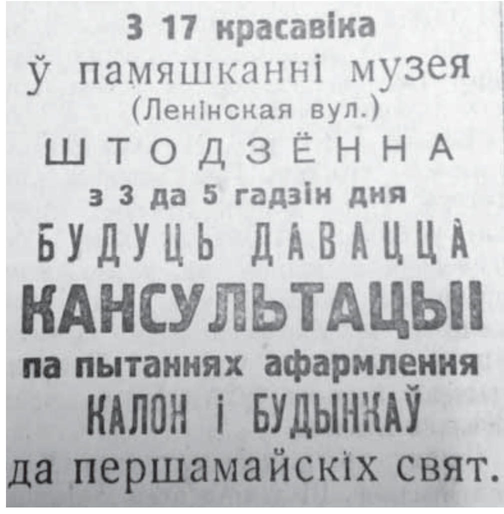

З 17 красавіка
ў памяшканні музея
(Ленінская вул.)
ШТОДЗЁННА
з 3 да 5 гадзін дня
БУДУЦЬ ДАВАЦЦА
КАНСУЛЬТАЦЫІ
па пытаннях афармлення
КАЛОН і БУДЫНКАЎ
да першамайскіх свят.

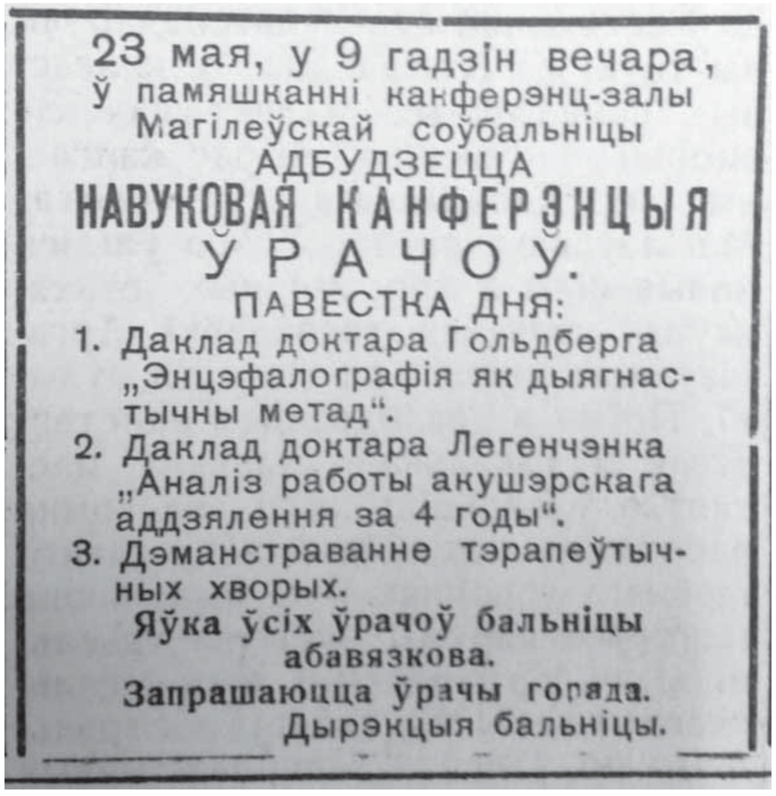

23 мая, у 9 гадзін вечара,
ў памяшканні канферэнц-залы
Магілеўскай соўбальніцы
АДБУДЗЕЦЦА
НАВУКОВАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ
ЎРАЧОЎ.
ПАВЕСТКА ДНЯ:
1. Даклад доктара Гольдберга „Энцэфалографія як дыягнастычны метад".
2. Даклад доктара Легенчэнка „Аналіз работы акушэрскага аддзялення за 4 годы".
3. Дэманстраванне тэрапеўтычных хворых.
Яўка ўсіх ўрачоў бальніцы абавязкова.
Запрашаюцца ўрачы горада.
Дырэкцыя бальніцы.

ПРОЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

КОМУНАР МАГІЛЕЎШЧЫНЫ

ОРГАН МАГІЛЕЎСКАГА АБКОМА І ГАРКОМА КП(б)Б, АБЛВЫКАНКОМА І ГОРСОВЕТА

№ 76 (2952) | 3 красавіка 1939 г., панядзелак | Цана 10 кап.

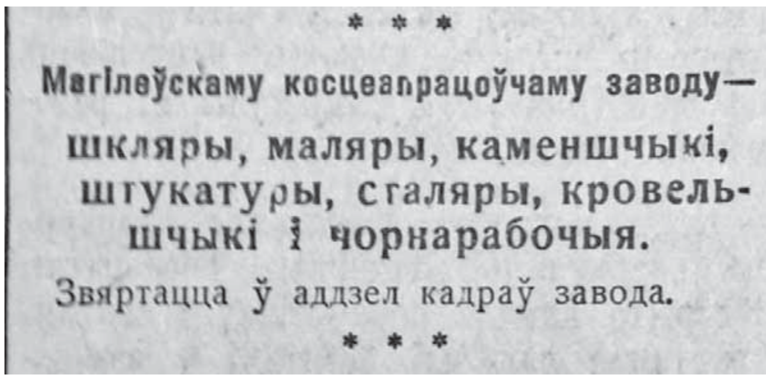

* * *

Магілеўскаму косцеапрацоўчаму заводу—

шкляры, маляры, каменшчыкі, штукатуры, сталяры, кровельшчыкі і чорнарабочыя.

Звяртацца ў аддзел кадраў завода.

* * *

(Ïðàöÿã áóäçå.)

Àëåã Äçüÿ÷êî¢. *Ìàã³ë¸¢.*

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.

Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.

Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.

Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: sejlawiczy@gmail.com, kajety@list.ru

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Ýäóàðä Àêóë³í, Àëåíà Àí³ñ³ì, Àëåñÿ À¢ëàñåâ³÷, Þðàñü Áàá³÷, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ëþäâ³êà Òà¢ãåíü, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.

http://nslowa.by/
http://pawet.net/ http://kamunikat.org/
http://belkiosk.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”.
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 8.11.2021 ã. ó 17.00. Çàìîâà ¹ 2681.
Àá'¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1200 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 2,88 ðóá., 3 ìåñ.- 8,64 ðóá.
Êîøò ó ðîçí³öó: ïà äàìî¢ëåíàñö³.